

**TUUSNIEMEN
JOULU
1999**

100-99

SISÄLTÖ

Lukijalle	1
Arvoisat tuusniemeläiset	2
<i>Piispa Wille Riekkinen</i>	
Kenen eduksi jouluna 1999	2
<i>Raimo Savolainen</i>	
Isälle	3
<i>Olavi Hakkarainen</i>	
Joonan, Eetun ja Jennan joulutarina	3
<i>Marja-Leena Lempinen</i>	
Sota-ajan äiti	5
<i>Anna-Liisa Happonen</i>	
Tuusniemen miestenkerho	6
Tarinoiden kertoja Liisa Lyytikäinen	6
<i>Silja Kärjä</i>	
Pirttijärven kummitus	7
<i>Liisa Lyytikäinen</i>	
Ensimmäinen kaupunkimatkani	7
<i>Liisa Lyytikäinen</i>	
Iliman aikojaan Iisalmeen	8
<i>Liisa Lyytikäinen</i>	
Hupsu Miina	8
<i>Liisa Lyytikäinen</i>	
Muistelmia menneen ajan kirkollisesta toiminnasta	9
<i>Liisa Rissanen</i>	
Voiko tiedemies uskoa Jumalaan	10
<i>Juha Toivanen</i>	
Vanhan kylväjän mietteitä	11
<i>Sanni Koponen</i>	
Joulua muistellen	12
<i>Ari Mehtonen</i>	
Katsaus Tuusniemen poliisitoimeen	12
<i>Esko Taskinen</i>	
Koillisen Tuusniemen kylät kovissa kansissa	14
<i>Kirsi Miettinen</i>	
Talvisota 1939–40	15
<i>Anna-Liisa Happonen</i>	
Kankaismäki – monipuolisten elinkeinojen kylä	16
<i>Toivo Smolander</i>	
Tapahtumia vuoden 1999 varrelta	18–19
Tuusniemen suurimmat tilat	20
Martti Miettinen muistelee	21
<i>Anna-Liisa Happonen</i>	
Musteri	22
<i>Tapio Räsänen</i>	
Leirikoulu -99	23
Tyynellä oli lämmin sydän	25
<i>Olli Zitting</i>	
Marttojen retki v. 1918	25

TUUSNIEMEN JOULU

KANSI: Topi Saavalainen

PIIRROKSET: Tuire Happonen
Ari Mehtonen

PÄÄTOIMITTAJA:

Valto Holopainen

TOIMITUSKUNTA:

Anna-Liisa Happonen
Pirkko Juntunen
Marja Koistinen
Liisa Rissanen
Onni Ryynänen
Seppo Hallman

TAITTO:

Pirkko Juntunen
Marja-Leena Mäkelä
Valto Holopainen

ILMOITUKSET:

Kari Puustinen
Markku Tiilikainen
Teuvo Voutilainen
Ahti Varis

JULKAISIJAT:

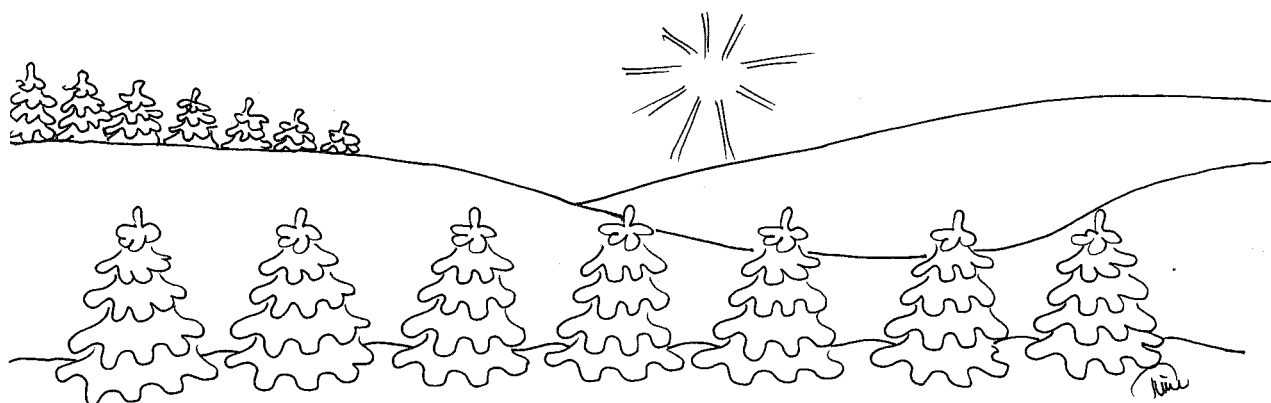
Tuusniemen Lions Club
Tuusniemen kotiseutuyhdistys

PAINOPAikka:

Kuopion Liikekirjapaino Oy

Kiitos

Tuusniemen kotiseutuyhdistys ja Tuusniemen Lions Club kiittävät tämän lehden tukijoita, ilmoittajia, kirjoittajia, kuvittajia ja kaikkia lehden tekoon osallistuneita ja ennen kaikkea lukijoita. Tuusniemen Joulu on julkaistu ainoastaan teidän tuellanne. Lehden teosta mahdollisesti kertyneet varat tullaan käyttämään kotiseututyön ja nuorison hyvien harrastusten tukemiseen.

Lukijalle

Kotiseutujulkaisu. Mikä se mahtaa olla? Muutamilla paikkakunnilla esim. pohjoisen puolella sijaitsevassa naapurikunnassa on vuosien varrella julkaistu runsaastikin erilaisia kirjoja, jotka käsittelevät paikkakuntaa. Sen menneisyyttä ja nykyisyyttä. Tällaisten julkaisujen sisältö on useimmiten paikallista historiaa. Kerrotaan paikoista, alueella asuneista ja vaikuttaneista ihmisistä, työtavoista, yritystoiminnasta ja kehityksestä tähänpäivään.

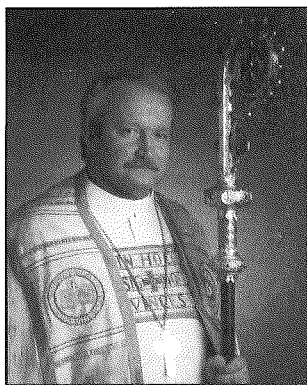
Vanha viisas sanonta onkin: Jos et tiedä mistä olet tullut, et tiedä missä olet ja silloin et myöskään tiedä minne päin sinun pitäisi mennä. Monet touhun naiset ja miehet sanovat, ettei heitä menneet kiinnosta, ainoastaan tämä päivä, mutta mieluummin ainoastaan tulevaisuus. Miten eksyksissä he ovatkaan? Ihmiselle on tärkeää tietää juurensa. Se tuo elämälle tarkoitusta ja sisältöä ja jatkuvuutta. Silloin myös tietää minne päin pitäisi mennä saavuttaakseen päämääränsä.

Tuusniemelläkin on alettu kiinnittää huomiota kotiseutujulkaisujen tekemiseen. Onhan tehty valokuvakirja "Oekeihen immeisten T uusniemi valokuvin". Tänä syksynä tuli painosta "Neljän kylän tarina". "Tuusniemen Historia" on valmistumisvaiheessa. Kuka alkaisi koota teosta sodissa kaatuneista, yhdistyksistä, kauppaliikkeistä, ammatinharjoittajista jne.

Tuusniemen Joulu julkaistiin ensimmäisen kerran 1989, eli kymmenen vuotta sitten. Tämä lehti on myös merkittävä kotiseutujulkaisu. Lehdet kannattaa lukemisen jälkeen tallentaa kotiarkistoon.

Rauhallisia lukuhetkiä ja rauhallista joulua

Valto Holopainen

Arvoisat tuusniemeläiset

Taas kerran saamme adventtiajan myötä hiljentyä Vapahtajan syntymäjuhlan viettoon. Sen myötä ajatuksemme ohjautunevat Betlehemin ohella myös

kotimaisemiin, lapsuuden jouluihin, aattoiltaan ja kimmeltävien hankien ympäröimään joulutunnelmaan. Toivon, että nuo muistot ja tunnelmat rikastuttavat hyvällä tavalla jouluaasi, jotta voisit ottaa vastaan joulusanoman niin, ettei joulun päähenkilön tarvitse värjötellä ihmissydämen ja -mielen ulkopuolella toimettona.

Nykyaikaiset markkinavoimat haluaisivat työntää Jeesuksen syrjään elämästäsi. Mutta on Jeesuksella ollut kilpailijoita ennenkin. Jo keisari Domitianus (k. 96 jKr.) vaati itselleen Jeesukselle kuluva nimitystä "Dominus et Deus noster" ("meidän Herramme ja Jumalamme"). Domitianus oli yksi hallitsijakultin "tuotekehittelijöistä", jota vastaan itsepäiset kristityt asettuivat Patmoksen Johannoksen johdolla. Tilanne on dokumentoitu Ilmestyskirjaan. Sen sanoma on selvä: jos Kristus-uskosta luovutaan ja lähdetään mukaan markkinavetoiseen uskonnollisuu-

teen, maailman kirjat menevät sekaisin. Tuloksena on tuska ja tuho, joita Johannes kuvaa kuin muinaisen Egyptin vitsauksia. Sen sijaan Kristuksessa meitä odottavat lepo ja rauha, josta joulun kynttilät vertauskuvallisella kielellään meille viestittävät.

Jeesus syntyi miehitetyssä maassa köyhiin oloihin. Hänen elämäntyönsä ja ylösnousemuksensa merkitys on kuitenkin ainutlaatuinen. Elävänä Vapahtajana Hän yhä eheyttää, parantaa, antaa syntejä anteeksi, samoin kuin luo uskoa, toivoa ja rakkautta ympärillemme. Siten joulusanoman merkitys jalkautuu keskellemme. Usein se tapahtuu hiljaisella, vaatimattomalla tavalla; kuin pienestä joulu-kynttilästä leviävä valo ja lämpö. Mutta ehkä juuri tämä lähestymistapa sopii ihmiselle, Sinulle ja minulle. Pääasia näet on, että saamme joulun kynttilöiden myötä sanoman Jumalan rauhasta, joka on paljon syvempi, kuin mitä me ajattelemme tai ymmärrämme. Joulun kynttilät syttyivät kerran ja syttyvät tänäkin jouluna sitä varten, että Sinä löytäisit sen.

Joulurauhaa ja siunausta toivottaen

Piispa **Wille Riekkinen**

Kenen eduksi jouluna 1999

Pitkään yhteisten asioiden hoidossa mukana olleena olen ilolla seurannut yhteistyön kehittymistä ja suvaitsevaisuuden lisääntymistä asioiden hoidossa. Yksisilmäinen oman puolueen edun ajaminen on Tuusniemellä jo pitkään ollut poissa päätöksenteosta. Pikkuhiljaa olen huomannut yhä useamman ihmisen ymmärtävän kunnan kokonaisuuden edun ajavan ohi yksittäisen kylän edusta. Koillis-Savon kuntien kesken tapahtuvassa yhteistyössä on edetty pitkin harppauksin, mutta edelleen työtä on paljon jäljellä. Meidän päätöksenteossa mukana olevien pitäisi aina muistaa, että esimerkiksi suuren yrityshankkeen onnistuminen josakin Koillis-Savon alueella hyödyttää koko aluetta eikä ainoastaan sitä kuntaa, jossa hanke toteutuu.

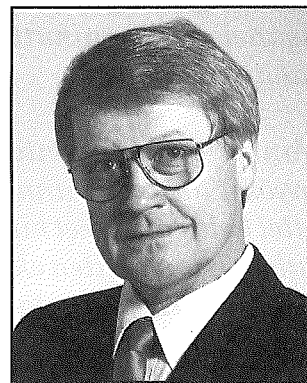
Myös koko maakunnan ja jopa suuren Itä-Suomen läänin menestymisen eteen pitäisi kaikkien osata ja haluta antaa oma panoksensa. On luotettava siihen, että suurimpien itäsuomalaisen kaupunkien pääsy EU:n 1-tuen piiriin ja mahdollinen menestys ei ole pois maaseutukuntien mahdollisuuksista. Päinvastoin esim. Kuopion menestys säteilee varmasti Tuusniemelle ja muihin pienkuntiin. Myös kaupunkien tulee ymmärtää ja suhtautua suvaitsevaisesti maakuntaan. Ilman maakunnasta tulevia rahavirtoja olisi kaikkien Itä-Suomen suurimpien keskusten kau-

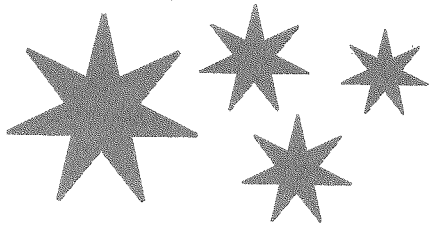
punkikuva tyystin erilainen. Kylien, kuntien, seutukuntien ja maakuntien on päästävä pois lyhyen tähtäimen oman edun tavoittelusta ja nähtävä, että yhteistyöllä saavutetaan pitkässä juoksussa kaikkien kannalta paras tulos.

Samaan asiaan on näin joululehdessä hyvä puuttua myös yksilötasolla. Toivon kaikkien lukijoiden unohtavan tänä jouluna oman edun. Keskittykäämme kaikki lähimmäistemme etuun ja hyvänä pitämiseen. Antakaamme aikaa perheenjäsenille, sukulaisille ja ystäville. Tehdään kaikki parhaamme toistemme hyvinvoinnin ja mukavuuden eteen, niin se viime kädessä kääntyy mitä suurimmassa määrin myös omaksi eduksemme.

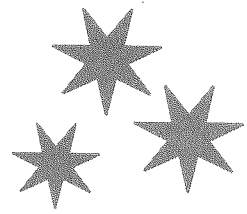
Hyvää joulua ja yhteistyörakasta uutta vuosituhatta toivottaen

Raimo Savolainen
kunnanhallituksen puheenjohtaja

Isälle

Viisi vuosikymmentä sitten, lähtiessäni armeijaan ja sulki-essani kotioven isä sanoi: "Muuta neuvoo minulla ee sinulle oo, kun koeta ellee immeisiks." Ne olivat hänen viimeiset sanansa minulle. Muutamien päivien kuluttua varuskuntaan tuli tieto, että isä on kuollut.

Viesti tuli myöhään illalla. Kyyneleisin silmin valvoin koko yön. Pieniruutuisesta alakastuvan ikkunasta katselin taivaalla välkkyviä tähtiä. Ajattelin: "Isä, missä sinä nyt olet?" Kyynelten heijastamat tähdet eivät vastausta kerto-
neet.

Muistan pienenä poikana saaneeni isältä myös toisen neuvon: puhu totta. Olin vallaton lapsi ja nuorukainen, josta isä aiheellisesti sai olla huolissaan.

Millainen isä minulla oli? Isä kantoi huolen toimeentu-
lost, opetti tekemään työtä ja piti kohtuullisen kurin.

Olenko ottanut isäni neuvoista vaarin? Silloin kun olisi pitänyt, en niitä edes muistanut. Neuvot ovat tulleet mie-
leeni, kun olen pysähtynyt ajattelemaan elämääni. Ovatko nuo tienviitat polkuani ohjanneet, sitä en tiedä.

Kahden vuosikymmenen yhdessäolo sitoi meitä niin, että minä opin rakastamaan ja kunnioittamaan isääni. – Surullista, kun en kyennyt sitä koskaan hänelle sanomaan.

Millainen isä minä itse olen? En ollut taitava työssäni.

Ahkeruudella pyrin sen puutetta korvaamaan. Huoli toi-
meentulosta johti perheen unohtamiseen. Mielessäni on pysyvästi kuva, kun myöhäisenä iltana työhön lähtiessäni vaimoni antoi rintaansa nuorimman lapsemme ravinnoksi. Kuulin sanat: "Onko sinun nytkin pakko lähteä?" Silloin-
kin lähdin. Tuona iltana työpöytä tuntui kovalta. Kun nuorin lapsemme oppi puhumaan, hän kerran sanoi: "Isä, sinä olet mänökäs." Kuulin tuon paljon kertovan sanan ensimmäisen kerran.

Isäkin kantaa huolta lapsistaan. Miehen olemus kätkee hellyyden. Rakkaus ja tuska eivät näy. Monet isistä kaipaavat lapsiaan, jotka ovat poissa tai kulkevat jossakin, mutta eivät tule isänsä luo.

Minulla ei ole oikeutta eikä taitoa neuvoa sinua, isä. Toivoo minä voin. Toivon, että sinä jaksaisit kantaa huolta pienestä avuttomasta lapsesta. – Tuo lapsi on maailman suloisin olento.

Toivon myös, että sinä löytäisit tähtien joukosta Joulun tähden, joka lohduttaa ja rohkaisee sinua. – Ollakseen lapselle tärkeä isän ei tarvitse olla täydellinen.

Jos vois, liittäisin siihen tähteen säteen jouluterveh-
dyksenä sinulle.

Olavi Hakkarainen

Joonan, Eetun ja Jennan joulutarina

Joulutonttu Torvelo istui palmun alla hiekkarannalla tont-
tulakki vinossa, harmissaan ja allapäin. Kaiken järjen mukaan Torvelolla ei olisi ollut mitään syytä moiseen, sillä olosuhteet olivat kertakaikkiaan ihanteelliset. Aurinko paistoi ja lämmitti. Palmut huojuivat. Mereltä puhalteli lempeä tuuli maininkeja hiekkarantaan, missä simpukat lojuivat puolittain hiekkaan kätkeytyneinä.

Vaan kun vika makasikin juuri siinä. Torvelon olisi nimittäin pitänyt olla aivan toisessa paikassa. Tonttu parka oli nimittäin pudonnut kelkasta, eikä mistä tahansa pikku-
pulkasta vaan itsensä joulupukin reestä. Jouluaatto oli juuri sinä päivänä. Lapset odottivat lahjojaan kaikkialla maailmassa. Torvelon tehtäviin kuului auttaa joulupukkia kaukana pohjoisessa, missä oli siihen aikaan vuodesta metri lunta, revontulet taivaalla ja narskuva pakkanen. Nyt niistä ei näkynyt jälkeäkään. Lapset ja aikuiset löhöilivät tyytyväisinä uimapuissaan hietikolla ja imivät pillillä janoonsa mehua. Torvelo katseli ihmisten touhuja itsel-
leen kiukkuksena. Sitä potutti pahemman kerran.

– Turhaan ei joulumuori ole antanut minulle tällaista nimeä, se huokaili. – Torvelo, mikä Torvelo. Oikein maa-
ilmankaikkeuden suurin tohelo minä olen.

Itselfeen kiukutellessaan Torvelo mietiskeli miten oli moiseen tilanteeseen joutunut. Aattopäivänä joulupukilla oli kiire. Hän kokosi tontut porojen vetämään rekeen ja viiletti salamavauhtia maapallon laidalta toiseen. Pohjoisen tuntureilla pulkka kiisi lumessa, mutta maailmassa oli aina myös sellaisia seutuja, joihin ei satanut edes jouluna lunta. Silloin joulupukin porot kohosivat irti maasta. Ne kiidättivät joulupukkia, tonttuja ja lahjapaketteja läpi mus-
teen sinisen taivaan tähtien joukossa. Maailmassa oli ni-
mittäin aina paikkoja, joissa oli aattoilta samaan aikaan kun maapallon pohjoisella puolella elettiin vielä aamua.

Tällaisella matkalla tonttu Torvelo oli ollut mukana, ja tapansa mukaan toheloidessaan se sattui kurkottamaan salamavauhtia kiitävästä joulupukin reestä hiukan liian pitkälle. Uteliaisuus kostautui tietenkin heti. Siinä paikas-
sa Torvelo kiepsahti yli laidan, leijui hurjaa vauhtia kohti

jatkuu seuraavalla sivulla

jatkoo edelliseltä sivulta

maata ja tömähti keskelle auringonpalvojia tuntemattomalle hiekkarannalle.

Asialle ei ollut enää tehtävissä mitään. Porotokka reki-
neen oli jo kaukana pohjoisessa eikä joulupukki varmaan
edes huomannut Torvelon puuttumista, sillä hänellä oli
aivan tarpeeksi kiireitä muutenkin. Tonttu oikaisi vinoon
venähtäneen lakkinsa, kopisteli hiekkaa ja tähtipölyä ta-
kistaan, eikä oikein tiennyt mihin seuraavaksi ryhtyisi. Se
tiesi nyt olevansa väärään aikaan väärässä paikassa. Näytti
nimittäin siltä, ettei tässä maassa tiedetty joulusta mitään.
Ihmiset elivät keskellä kesää, eivätkä joulutontut missään
tapauksessa kuuluneet auringonpalvojien joukkoon pal-
mun alle hiekkarannalle.

Tällainen elämäntapa oli Torvelolle kerrassaan vieras-
ta. Se oli juuri nousemaisillaan paikoiltaan, kun rantaa
pitkin lähestyi mies, joka kantoi olallaan kookasta lauk-
kua.

- Jäätelöä! Mehua! Huurteisia kylmiä juomia! mies
huuteli tullessaan. Silloin tällöin hän pysähtyi, avasi lauk-
kunsu ja ojensi sieltä rannalla lojuville jäätelön tai purkil-
lisen kylmää juomaa. Tonttu Torvelo maiskutteli suutaan,
sillä avaruudesta pudotessaan sen suu oli kuivunut pelkäs-
tä kauhasta. Nyt suun kuivumista lisäsi myös jano, sillä
aurinko porotti kuin tahallaan tonttuparan naamaan eikä
palmukaan sitä paljon suojannut.

- Kylläpä jäätelö tai kylmä appelsiinimehu nyt maistui-
si, se huokasi ja vajosi takaisin palmun katveeseen.

Mies laukkuineen tarpoi rantaa pitkin suoraan sinne
missä Torvelo huokaili janoissaan. Palmun luokse päästy-
ään hän oli pudottanut laukkinsa. Miehen suu loksautti auki
ja aurinkolasit olivat tipahtaa nenältä.

- Tämä ei voi olla totta, hän huudahti. - Ihka elävä
joulutonttu aurinkorannalla lomailmassa!

Kylläpä Torvelo ilahtui. Mies sentään tunnisti hänet
tontuksi, vaikkei ympärillä ollut sen kummemmin revon-
tulua kuin pakkastakaan.

- Mistä ihmeestä sinä minut tunsit? hän kysyi ja mies
rupesi nauramaan.

- Kaikkihan joulutontun tuntevat, hän sanoi mutta mi-
tenkä sinä joudat lomailemaan, vaikka huomenna on jou-
luaatto? Toissähän sinun pitäisi olla eikä täällä palmun alla
makailemassa!

Nyt oli Torvelon vuoro hämmästyä. Mies ei ollut sel-
västikään ajan tasalla.

- Kyllä jouluaatto on tänään, ja siellä mistä olimme
pukin kanssa tulossa, se oli oikeastaan jo eilen, hän tuohtui
oikein tosissaan.

- Ja mistä sitä oltiin sitten tulossa? mies kysyi.

- Japanista, vastasi Torvelo. - Siellä oli jo jouluaatto.

- Ja mihin oltiin menossa? Jäätelönmyyjä jatkoi tentta-
mistaan.

- No Suomeen, Ruotsiin ja Norjaan, sinne päin missä
jouluaatto on tänä iltana.

- Pitkä on reissu, sanoi jäätelönmyyjä myötätuntoisesti,
- vaan mitenkä sinä sitten tänne olet joutunut?

- Putosin pulkasta, sanoi Torvelo ja selitti nopeasti koko
surkean tapahtuman. Mies näytti keksivän jotakin.

- Oletkos kuullut koskaan aikavyöhykkeistä? hän kysyi
Torvelolta.

- Enpä ole, tonttu vastasi.

- Niitä on maapallolla aika monta, kaupustelija jatkoi
juttuaan, - juuri siitä aiheutuu sellainen seikka, että joulu-
aatto on jossain aikaisemmin kuin pohjoisessa, mutta se
voi olla myös myöhemmin. Nyt sinä tontturiepu olet
pudonnut pulkasta sellaiseen paikkaan, missä jouluaatto
on vasta huomenna. Täällä aika nimittäin kulkee melkoi-
sesti jäljessä pohjoisen ajasta.

- No voihan Vitalis! kiljaisi Torvelo kauhistuneena. -
Mitäs minä nyt sitten teen?

- Tuumitaan yhdessä, vastasi jäätelökauppias ja istui
palmun alle Torvelon viereen.

Siinä he pohtivat ankarasti yllättävää tilannetta. Torve-
lo oli niin hämillään, että veteli vahingossa tonttulakkinsa
solmuun. Äkkiä mies näytti keksivän jotakin.

- Nyt minä tiedän! hän huudahti. - Jos sinä autat vähän
aikaa minua, niin minä lupaan toimittaa sinut takaisin
pohjoiseen. Täksi jouluksi sinä et kyllä sinne enää ennätä,
mutta ainahan tulee uusia jouluja.

- Teen ihan mitä tahansa Torvelo lupasi.

- Sinä olet varsinainen myyntivaltti! jäätelökauppias
ilahtui. - Istu tähän kylmälaukun reunalle ja juttele muka-
via. Ihmiset eivät näe kovinkana usein ihka elävää joulu-
tonttua. Nyt heille tarjoutuu siihen tilaisuus. Kun sinä olet
kaverinani kauppiaa tekemässä, ihmiset ostavat varmasti
enemmän kuin olivat alunperin aikoneetkaan.

- Mitä minä puhelen niille? Torvelo hätäili.

- Kerro vaikka pohjoisesta, revontulista ja lumesta.
Puhu pakkasesta, joka peittää puut huurturetkiin ja lap-
sista, jotka laskevat pulkkamäkeä tuntureilla tai hiihtävät
suksilla lunta pitkin. Sellaiset asiat ovat tuiki tuntematto-
mia täällä päin maapalloa.

Niin tonttu Torvelo, tuo taivaalta tipahtanut joulutonttu
tähtipölyä takissaan istui koko pitkän päivän jäätelökaup-
piaan kylmälaukulla ja kertoi pohjoisen tarinoita etelän
auringossa lämmitteleville ihmisille. Kauppa kävi niin
hyvin, että kauppiaan piti käydä täydentämässä varasto-
jaan kuusi kertaa sinä päivänä.

- Sinähän olet oikea myyntitykki! jäätelökauppias huu-
dahti, laskiessaan illalla rahojaan. Tonttu Torvelokin oli
hyvillään. Jotain hänkin sentään osasi, se ajatteli.

Tonttu Torvelo vietti sillä kertaa jouluaaton lämpimässä
maassa, missä joulu oli päivää myöhemmin kuin pohjois-
essa. Joulun mentyä se oli monta kokemusta rikkaampi,
eikä enää aivan yhtä torvelo kuin aikaisemmin.

Jäätelökauppias piti myös lupauksensa. Lämpöisessä
maassa oli viettämässä joulua myös eräs pohjoisesta tullut
perhe. Kun he palasivat takaisin lumen ja jään keskelle,
tonttu Torvelo pääsi matkustamaan perheen mukana takai-
sin sinne mistä oli tullutkin. He lupautuivat ilomielin
viemään pulkasta pudonneen joulutontun Joulumaahan,
missä jouluväki makailee tavallisesti kesät talvet.

Marja-Leena Lempinen

SOTA-AJAN ÄITI

Sinä juuri, olit eräs niitä naisia, joka lähetit miehesi sotaan kaksi eri kertaa. Muistan tarkkaan ne tunnelmat, kun isä saatuaan kutsun 14.10.1939, lähti sotaan. Rukoilin hiljaa peiton alla, ettei isän tarvitseisi lähteä. – Ei lapsi tajunnut sitä tuskaa mikä oli äiti, Sinun ja isän sydämissä. Isä sai kutsun, oli liikekannallepanon aika. Sinä äiti olit kovin hiljainen. Puhelitte isän kanssa niin hiljaa, ettemme lapset saaneet siitä selvää. Mutta puheet olivat kai huolta siitä, kuinka äiti pärjäisi lasten kanssa yksin kotona.

Meillä oli pieni huusholli, viisi lehmää, lampaita, sika, kukko ja kanoja sekä tietenkin hevonen, joka oli hyvin tärkeä eläin. Sitä se oli ainakin talvisaikaan liikuttaessa asioilla ja kauppareissulla, mutta vielä tärkeämpi muussa työssä. Puun ja veden vedossa, eläinten ruokia hankittaessa. Muistan kuinka sinä valjastit hevosen. Pieni hento nainen, hyvä, että yletyit laittamaan valjaat hevosen selkään. Lapset rekeen ja matkaan.

Talvisota-aikana oli kovat pakkaset. Laitoit paketteja rintamalle, isälle ja veljellesi. Kehräsit ja neuloit yökaudet. Ei käsitoille jäänyt aikaa päivällä. Piti hoitaa eläimet, kantaa vedet ja puut sekä lämmittää huoneet. Hoitaa terveet ja sairastelevat lapset, leipoa ja laittaa ruokaa. Pestä pyykki vaatimattomissa oloissa, parsia ja paikata sekä huolehtia siivouksesta. Kirkolla tapahtuva kansanhuollossa käynti, korttistysteemit ja lupa-asiat sekä kauppa-asioiden hoitaminen veivät aikaa kokonaisen päivän. Sota-aikana oli toimeen erilaiset luovutukset, karjasta, viljasta ja pakolliset halot jne. Voilla ja lihalla vaihdoit kaupungista kangasta, josta itse ompelit perheellesi kaiken kotona ja vielä naapureillekin. Olithan nuorena käynyt ompeluopin ja olit hyvin taitava käsityöläinen.

Talvella eläinten rehujen siirto karjalle, puiden hankkiminen lämmitykseen ja joka päiväinen veden veto, kun vesi pihakaivosta loppui kovilla pakkasilla. – Entäs kesä; muistan, kun teimme heinää, aina oli joku vanhempi mies,

joka kävi kaverina niittämässä, osasit senkin taidon aina viikatteen teroittamisesta lähtien myös itse. Jäi mieleeni eräs heinäkuinen päivä. Olimme uurastaneet heinäpellolla kaiken päivää, viiden maissa piti tulla lehmän lypsyyen ja ruokaa laittamaan. Heinät olivat jääneet luolle kuivumaan. Pilviä alkoi nousta, sanoit: ”Nyt lapset lähetään heiniä kokoamaan, sai tulloo”. Niin menimme laittamaan heiniä isoihin rukoihin. Olin vanhin ja autoin sinua voimieni mukaan. Pienimmät sisarukseni nukuivat heinäruvossa. Saimme heinät kasaan. Kello oli puolta yötä, kun lähdimme kotiin. Matkaa oli noin kilometrin verran. Kannoit nuorinta nukkuvaa siskoani selässäsi, minä talutin velipoikaa kädessä. Hyvin uupuneina, mutta tyytyväisenä palasimme kotiin. Heräsin aamulla aika myöhään. Sanoit nouseesi puoli viideltä alustamaan leipätaikinaa, kun tupa piti lämmittää aamukosteuden aikaan tai illalla myöhällä, tulipalon vaaran vuoksi. Eläimet oli hoidettu ja velli keitetty ja uusi päivä alkoi.

Kesällä oli myös työtä kasvimaalla ja mansikkaa oli myös, jota markkinoitiin Kuopioon. Kessua kasvatettiin myös myyntiin, näin saatiin lisätoimeentuloa. Muistan, kun posti tuli, kuinka hartaasti odotimme kirjettä, sieltä jostakin rintamalta, isältä. Huoli oli myös suuri meillä kaikilla hänestä. Isä säilyi elossa ja haavoittumattomana. Naapureita kaatui monta ja suru oli suurta ja yhteistä.

Olen jälkeen päin ajatellut monta kertaa, mistä sait voimaa niihin valtaviin inhimillisiin suorituksiin, jotka osaksesi tuli. Fyysisiä voimia kysyttiin päivästä toiseen raatamisessa, sen lisäksi vielä kaikenlaiset huolet, jotka jatkuvasti mieltäsi painoi. Tänä vuonna olisit täyttänyt 100 vuotta, jos elonpäiviä olisi suotu. Sait elää 80 vuotta, rikasta ja verrattain tervettä elämää. Näkö ja kuulo, sekä henkiset voimavarasi ja huumorintajusi säilyivät loppuun asti. Olit syntynyt 11.7.1899 Heinävedellä. Elämäntyösi teit Tuusniemen Levälähdessä Koivula -tilalla. Nimesi oli Amanda (Mandi) Lempinen, isäni oli Otto Lempinen.

Me jälkeen jäänyt sukupolvi muistamme Sinua, sota-ajan äiti suurella kunnioituksella, lämmöllä ja kiitoksella. Sillä esimerkiksi, jonka meille annoit Sinä ja isä, on meidän ollut hyvä jatkaa elämäämme ja luulen, että ne kotoa saadut siunauksen hedelmät kantavat meitä elämän läpi.

Siunaavin kiitollisin mielin tyttäresi

Anna-Liisa Happonen

Tuusniemeläiset joulua katsomassa. Kuvassa Amanda Lempinen, tyttärensä lasten vas. Riikka-Miina Happonen (pelkää vähän poroa) ja Reetta Liisa Happonen kanssa katsomassa kaupungin pukkia ja poroa Kuopiossa.

Kuva: Anna-Liisa Happonen

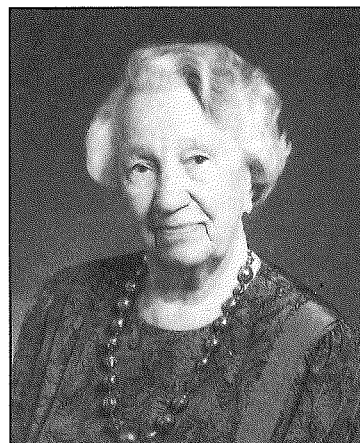
TUUSNIEMEN MIESTENKERHO

Tuusniemen Miestenkerhossa oli tapana lähes 40 vuotta, että kokouksen alussa suoritettiin nimenhuuto, jossa samalla kun todettiin läsnäolo mainittiin jokaisen virka- tai ammattinimike. Tällä oli jonkinlainen henkinen vaikutus kerhon ilmapiiriin. Samalla kulloinenkin ulkopuolinen luennoitsija pääsi tietämään nopeasti sen millaiseen seuraan oli tullut.

Jäsenmaksuluettelo 1.9. – 31.12.1975 on mielenkiintoinen ja antaa vieläkin ajattelemisen aihetta. Ne tiedot, minkä verran ja minä päivänä kukin on maksunsa maksanut, on jätetty pois, mutta maksun suuruus vaihteli 5 markasta 10 markkaan saakka.

Antikainen	Viljo	osastonhoitaja
Aro	Mauri	rehtori
Auer	Raimo	kunnanjohtaja
Haapalainen	Veikko	isännöitsijä
Hakkarainen	Olavi	pankinjohtaja
Hallman	Seppo	nuorisosihteeri
Happonen	Lauri	piiriasiamies
Holopainen	Allan	insinööri
Holopainen	Martti	metsätalousneuvoja
Holopainen	Valto	maataloussihteeri
Huusko	Aaro	taloussihteeri
Junkkari	Aimo	rovasti
Juntunen	Esko	opettaja
Kettunen	Seppo	metsänhoidon neuvoja
Kortelainen	Väinö	esimies
Kujala	Matti	sosiaali sihteeri
Marku	Alpo	rehtori
Mustonen	Antti	kunnanlääkäri
Nieminen	Matti	metsäteknikko
Palomäki	Kalevi	autokoulun opettaja
Pekkarinen	Olli	opettaja
Nuutinen	Tapio	pankinjohtaja
Pitkänen	Antti	maanviljelijä
Pitkänen	Kauko	maanviljelijä
Rahunen	Ilmari	maanviljelijä
Räsänen	Olavi	tiemestari
Räsänen	Pauli	koulutoimenjohtaja
Ryynänen	Onni	metsäteknikko
Smolander	Arvi	maanviljelijä
Mustonen	Juhani	maanviljelijä
Soininen	Jouko	metsätyönjohtaja
Tarvainen	Pauli	konemestari
Tirkkonen	Toivo	myyjä
Vellonen	Armas	metsänhoidon neuvoja
Toivila	Tero	nimismies

Silloinen ja nykyinen kerhon rahastonhoitaja

Tarinoiden kertoja Liisa Lyytikäinen

Liisa Lyytikäinen (os. Tiilikainen) on syntynyt Tuusniemen Luvelahdessa 8.5.1911 Hulda ja Pekka Tiilikaisen kolmanneksi lapseksi. Lapsia perheeseen syntyi kaikkiaan seitsemän, aikuiseksi heistä kuitenkin varttui vain viisi.

Nuori perhe muutti ennen Liisan syntymää Susiniemeltä Luvelahteen isä-Pekan rakentamaan uuteen taloon. Talo on vieläkin olemassa. Paikka oli hallanarka ja talon pellot olivat savikkomaata. Sateisena kesänä pellot tulivat liejuiksi, kuivana kesänä maa kuivui liikaakin.

Perhe oli kuitenkin yritteliäs; Luvelahdessa alkoi kievätoiminta. Matkustavaisia riitti; tarvitsijat saivat yösijan, ruokaa, vetreän hevosen tai vaan levähdyspaikan. Ajan tavan mukaan talossa oli muutakin työväkeä. Kievaritoiminta loppui linja-autojen yleistyttyä.

Koska Luvelahden pellot eivät soveltuneet hyvin viljelysmaaksi, Tiilikaiset ostivat Pirttijärven talon. Sekin talo on vieläkin olemassa, nykyään sitä tosin kutsutaan Poutiaiseksi.

Kylillä puhuttiin kaikenlaista Pirttijärven talosta niin, että lapsetkin hätäilivät isälleen: "Älkää isä vain ostako sitä kummitustaloa." ... Mutta eivätppä varoitukset autta- neet. Isä ei ollut taikauskoinen vaan osti paikan.

Myöhemmin, vuonna 1927 Tiilikaiset muuttivat Kuopioon. Pekka ja Hulda Tiilikainen pitivät perinteitä, sivistystä ja Kalevalaa arvossa. Molemmat olivat käyneet Pohjois-Savon kansanopistoa. Sama arvostus tarttui lapsiinkin.

Liisa Lyytikäinen on aina ollut kiinnostunut lapsuutensa ja nuoruutensa kotipaikkakunnan asioista. Sinne jääneiden sukulaisten ja tuttavien kanssa on aina pidetty yhteyttä. Naimisiin mentyäänkin Liisa tämän tästä on käynyt Tuusniemellä katsomassa kauniin kotiseutunsa maisemia.

Liisa Lyytikäinen on kirjoittanut Tuusniemimuistojaan anekdooteiksi ja kaskuiksi, niistä on koottu jopa pari nidettäkin. Hänen lastenlapsilleenkin ovat tuttuja monet tuusniemeläiset jutut, varsinkin hänen kertomansa jännittävät kummitusjutut ovat yhä suosittuja. Nyt niitä kuuntelee silmät pyöreinä jo neljäs polvi.

Silja Kärjä

Kirjoittaja on Liisa Lyytikäisen tyttärentytär

Pirttijärven kummitus ♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦

Meillä oli tapana aina iltaisin lukea sängyssä. Kun oli joku kirja, sitä sisareni Tellun kanssa luettiin vuorotellen ääneen.

Oli oikein kirkas kuutamo ja pakkasta. Kesken lukemisen jokin jyräytti seinään. Katsottiin kamarin pääty- ja sivuikkunoista: ei näy ketään. Jatkettiin lukemista. Eikö-hän se lie ollut kolmas kerta kun niin kovasti jyräytti, että mentiin ihan ulos katsomaan. Ketään ei kuitenkaan näkynyt.

Ei se kummitus mitään pahaa koskaan tehnyt, viheltipähän vain, koputteli ja aiheutti kummallisia ääniä.

Kaksikymmenluvun alkupuolella Pirttijärvellä oli meillä loisia Jyrkkäset. Heillä oli siellä tuvan nurkassa sänky ja kaappipöytä. Navetassa heillä oli lehmä. Perhettä oli isä Paavo, äiti Anna, sitten pojat Pekka ja Paavo. Kaksi aikuista tyttöä Lyyli ja Hilma olivat muissa taloissa piikoina. Tämä ukko-Puavo muuten oli oikea savolainen.

Anna lakaisi yhtenä aamuna tuvan lattiaa. Katseli tarkkaan ympärilleen, ihan kuin etsisi jotain sieltä lattialta.

Sanoi, että eipäs näy mitään. Yöllä kuului ihan kuin katosta olisi pudonnut naulalaatikko. Naulat hyppivät ympäri lattiaa. Ei täällä kuitenkaan mitään näy.

Siihen aikaan oli tosiaankin ihan pakko ottaa asunnotomia ihmisiä kotiin asumaan. Kyllä se sopu sijaa antoi ja nyt tuntuu, että se oli antoisaakin. Iltaisin kerrottiin kaikenlaisia tarinoita. Miehet tekivät puutöitä, naiset taas omia käsitöitään. Kartattiin villoja ja kehrättiin. Rukit senkun surisivat. Kehrättiin myös pellavia ja kudottiin liinaa. Kudottiin kotona kankaita.

Luvelahti oli myyty siksi, että sen pellot olivat savikoisia ja veteliä. Pirttijärven kummituksesta huhuttiin ihan kylällä asti. Me lapset sanottiinkin isälle, että "elekee ostako sitä kummitustaloo". Siihen aikaanhan teititeltiin omiakin vanhempia.

Eikä sitä kummitusta sitten sen kummemmin kuitenkaan pelätty.

Liisa Lyytikäinen

Ensimmäinen kaupunkimatkani ♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦

Oli vuosi 1916. Olin silloin viisivuotias. Olin kuullut puhuttavan kaupungista ihmejuttuja. Tulipa sitten tilaisuus, että pääsin niihin ihmeisiin tutustumaan. Olivat Murtomäen Pitkäset ja Luvelahden Tiilikaiset päättäneet tehdä matkan kaupunkiin laivalla. Murtomäen emäntä Bertta ja meidän äiti Hulda olivat sisarukset. Murtomäki oli äidin kotitalo.

Laiva lähti Tuusniemeltä meijerin rannasta. Se oli varmaankin elokuuta. Muistan, että oli pimeää kun soudettiin Luvelahdesta sinne laivalle. Pitkäset tulivat hevosella. Siitä laivamatkasta on jäänyt erikoisesti mieleeni Juojär-

ven kanava. Laiva kun alkoi yhtäkkiä painua alaspäin. Näkyi vaan kallioseinät. Yrjö Pitkänen muisteli, että Veikko rupesti huutamaan. Pelkäsi niin kovasti sitä laivan alaspainumista.

On jäänyt mieleeni käynti kauppahallissa. Minua pelotti ne sammakot niissä hallin ovissa. Pelkäsin, että ne hyppäivät päälle.

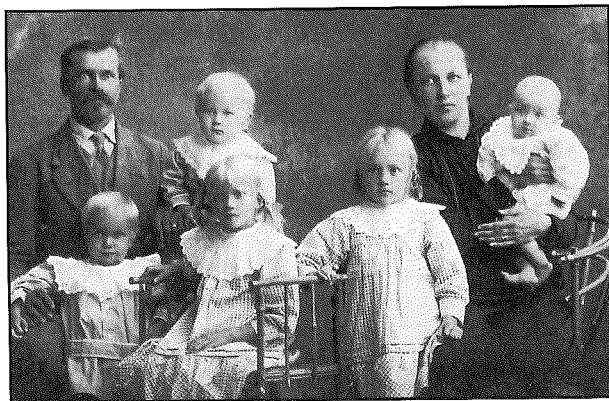
Kävimme sitten valokuvassa. Se olikin sitten kokemus. Oli melkoinen homma saada porukka oikeaan asetelmaan. Kun sitten kaikki olivat paikoillaan, mies pani mustan hupun päähänsä ja salama välähti... Kylläpä säikäytti!

Olivat sitten Bertta-täti ja Antti-setä menneet johonkin asioille ja jättäneet porukkansa meidän huostaan. Murtomaan porukkaa oli viisi lasta niinkuin meitäkin. Kulkea hoilasimme jossakin kadulla, en muista mikä katu se olisi ollut. Muistan vaan, kun eräs nainen aukaisi akkunan ja huusi: "Onko nuo kaikki saman äidin lapsia?" Isä huusi vastaan: "Voi tok kun vanhemmat ovat jo tienoomassa!"

Oli se siihen aikaan hankalaa kaupungissa käynti Tuusniemeltä. Ei ollut linja-autoliikennettä. Kesällä ajettiin hevosella Melalahteen ja siitä laivaan, joka vei sitten kaupunkiin. Talvella ajettiin hevosella jäätä pitkin.

Tammimarkkinat olivat miehille erittäin tärkeitä. Siellä tehtiin hevoskauppoja. Ostettiin ja myytiin ja vaihdettiin hevosia. Isä kun tuli aina markkinoilta kotiin, niin oli reessä rinkelinippu. Ne rinkelit olivat narussa kiinni.

Liisa Lyytikäinen

Pekka ja Hulda Tiilikaisen perhekuva, otettu Kuopiossa v. 1916. Kirjoittaja kolmas oikealta.

Iliman aikojaan Iisalameen

Olin joskus 1933 ja -34 ihan kuin olosuhteiden pakosta joutunut Iisalmeen. Oli nääs ne pulavuodet. Olin lähtenyt Savolan kaupasta Ahvenanmaalle ruotsia oppimaan. Olin vaan saanut päähäni, että minun pitää oppia ruotsia. Olin alkeita siihen opiskellut jonkin verran kansalaisopistossa. Olin siellä Ahvenanmaalla kahdeksan kuukautta. Kun sitten tulin sieltä kotiin, en päässytäkään enää kirjakauppaan koska oli tullut se pula-aika. Joskus kiireisinä aikoina tosin olin siellä Savolan kirjakaupassa apulaisena. Oli sitten sekin murhe, kun äitini oli kuollut. Tulin äitini hautajaisiin.

Olipa sitten lehdessä ilmoitus, että Iisalmen asemaravintola hakee tarjoilijaa. Menin kysymään ja pääsinkin. Se oli sitten kelju työpaikka. Oli ihan kuuluisa siitä, ettei siinä kukaan kauan pysynyt. Asemarakennuksen vintissä oli huone jossa meitä asusti kymmenkunta tyttöä. Meillä oli tosin siellä oikein hauskaa. Selviteltiin päivän tapahtumia. Pelattiin jopa "spiritismiä". Se ravintolan rouva oli semmoinen, ettei sille kukaan osannut mieliksi tehdä. Olisinkohan pari kuukautta siinä ollut.

Kuulin, että Hujasen kahvila ja leipomo tarvitsi apulaista. Menin sitten sieltä kysymään työtä. Pääsinkin sinne ja taisinpa olla siellä pari vuotta.

Kahvilahuoneita siinä oli kolme. Yksi iso ja kaksi pienempää. Sitten oli se leipämyymälä. Hujanen oli kuuluisa hyvistä leivonnaisistaan. Se Eenokki Hujanen olikin sitten jättiläis ukko. Kaiken aikaa istui siinä keskimmissä pienessä huoneessa ja seurasi tarkkaan, miten tytöt hoitavat hommansa. Teki tietenkin välillä huomautuksia, jopa ilkeitäkin. Oli kuitenkin jotenkin oikeudenmukainen.

Se Hujasen kahvilan pieni huone oli sitten semmoinen paikka, jossa puitiin koko kaupungin ja jopa koko maailman asiat. Siihen aikaan kun oli muunmuassa Etiopian sota. Ester Toivasesta tuli Miss maailma. Oli siellä Eenokilla aina juttukavereita. Muistan ainakin poliisi Karhusen ja Pikku Villen joka oli verokarhu. Oli joku Lappalainenkin. En muista kaikkien nimiä, vaikka naaman muistankin. Siellä saattoi porukka istua pitkät ajat pohtimassa ajankohtaisia asioita, välillä ryypätä kahvia tai virvokkeita. Ei tosin ollut olutta.

Se mikä sieltä Iisalamesta jäi erikoisesti mieleen, oli uusivuosi. Olimme tyttöjen kanssa aattoiltana olleet katso-massa suojeluskunnan kulkuetta, kun se kävi kunniakäynnillä sankaripatsaalla. Oli ihan soihdut mukana, joita kan-toivat.

Liisa Lyytikäinen

❖❖❖❖❖❖❖ Hupsu Miina ❖❖❖❖❖❖❖

Sieltä lapsuuteni maisemista tulee mieleeni näitä vanhoja muistoja, niin kun tämä Hupsu Miina. Tämä Miina kuljeksi siellä talosta taloon. En tiedä oliko hänellä missään vakituista kotia. Hänestä kuitenkin pidettiin, oli taitava ja kova tekemään töitä. Hänellä oli takanaan hyvin erikoinen kokemus, joka jätti häneen jälkensä. Tämä tapahtui varmaankin vuosisadan alkupuolella.

Miina oli jossakin talossa piikatyttö. Olikohan jokin talon isäntä tai poika, joka piti häntä ilotyttönään. Ei sitä piikatyöllä ollut vastaansanomista. Kävi sitten niinkuin siinä usein käy, että Miina sai lapsen. Se oli suuri häpeä Miinalle, mutta ei tietenkään sille isännälle. Ei isäntä ollut siitä vastuussa. En tiedä tarkemmin niistä oloista, kuin mitä kuulin kerrottavan. Miina sai lapsen ja oli tietenkin epätoivoinen. En tiedä, mitä se teki sille lapselle ensin. Hautasi sen kuitenkin isoon muurahaispesään. Ei kai se sitä sinne elävänä pannut. Tämä asia tuli kuitenkin ilmi ja Miina vietiin sitten Hämeenlinnan naisvankilaan.

En tiedä miten kauan tämä Miina joutui siellä vankilassa olemaan. Se oli hänelle kovaa aikaa. Työtä kuulemma tehtiin kovasti. Kaipa sillä vankilalla oli maanviljelystila, jossa Miina joutui ihan peltotöihin. Kun Miina sitten kotipuolella niitti viikatteella heinää, hän sanoi, että "näin sitä ennen Hämeenlinnassa".

Tämä kaikki oli Miinalle kuitenkin niin raskas elämys, että hän menetti hermonsä. Hänellä oli semmoinen painajainen. Hän ihan kesken puheensa rupesi puhumaan kiusaajan kanssa.

Ensimmäinen muistikuvani Miinasta on vuodelta 1921 tai 1922. Oli semmoinen tuiskupäivä, kun Miina tuli lapsuuteni kotiin Luvenlahteen. Puhuttiin ihan normaalisti kaikki kuulumiset ja kylän asiat. Kaipa siinä juotiin kahvitkin. Sitten tulikin se kiusaaja. Miina alkoi hokea, että "mäne pois, elä kiusoo", mutta ei se vaan niin lähtenyt. Miina levitti takkinsa lattialle ja heittäytyi sen päälle pitkälleen. Hoki siinä, että "tapa, elä kiusoo -". Aikansa siinä keturoituaan nousi ylös ja oli ihan normaali. Jos oli töitä, rupesi töihin ihan kuin mitään ei olisi tapahtunutkaan.

Oli muistaakseni vuosi 1933 tai 1934. Olin käymässä sukulaistalossa Palomäellä. Miina teki siellä taloustöitä. Perunat keitettiin isossa mustassa padassa. Pata piti olla iso, kun oli talossa paljon porukkaa. Miina kaatoi keitin-vettä perunoista ja siinä pataa kallistaessaan hoki kaiken aikaa: "Mäne pois, elä kiusoo. Tai panen kuman potatin kulukkuis". Kyllähän se sai sen veden kaadettua. Oli semmoinen kesäpäivä. Miina toi sen padan rappusille. Sieltä se sitä vettä kaatoi.

Liisa Lyytikäinen

Muistelmia menneen ajan kirkollisesta toiminnasta Tuusniemellä

Maanviljelijä Viljo Räsänen kotiarkistosta löytyi hänen isänsä Juho Pekka Räsänen (s. 2.8.1877, k. 25.2.1977) muistelmia, joita hän oli kertonut 95-vuotiaana. Tapahtumista oli tuolloin kulunut 75–80 vuotta, nyt tuosta ajasta on kulunut 122 vuotta.

Korkean iän saavuttanut ”Hoikan Pekka” Räsänen oli ollut ahkera kirkossa kävijä ja tehnyt havaintoja kirkollisesta toiminnasta Tuusniemellä. Seuraavassa hänen kertomiaan havaintoja ja muistelmia sellaisena kuin nuori poika ne koki ja näki.

Silloin kirkossa käynti oli paljon yleisempää kuin nykyisin. ”Silloin kävivät kirkossa nuoret ja vanhat”. Rippikirkkoon lähdettiin jo lauantaina puolen päivän aikaan. Aamusella lämmitettän sauna, tehtiin eväät ja laitettiin kärryt kuntoon sekä haettiin hevonen laitumelta. Kirkonkylässä oli jokaisella talolla oma korteeripaikkansa. Meidän korteerimme oli vanhassa pappilassa arenttilaisen puolella, jossa asui Aatu ja Erkki Ruth. Korteerissa pantiin hevonen talliin ja päivälliseksi syötiin siannahkalaukusta otettua kalakukkoa ja pannurieskaa. Emäntä Agatalle annettiin myös evästä ja hän sitä hyvällä halulla maisteli.

Syötyä lähdettiin kirkolle. Ensimmäinen paikka oli Mustosen kauppa, josta ostettiin 10 pennillä konvehteja. Hautausmaalla kävelyn aikana tapasi runsaasti tuttavien puolilta pitäjää. Klo 6 (18) kutsuivat kirkonkellot iltakirkkoon, joka alkoi alkuvirrellä. Pappi piti iltasaarnan saarnaustolistalla. Jumalanpalveluksen jälkeen alkoi yleinen rippikirjoitus, joka toimitettiin kolmen miehen voimalla. Pappi kirjoitti kuorissa työrahvasta eli loisiväkeä. Jokaisella tilatomalla oli oma rippinumeronsa, joka annettiin jo rippikoulussa. Pappi huutaa aakkosjärjestyksessä sukunimiä, onko A:lta Asikaisia, Antikaisia, Ahosia jne. Mikäli vastaaja muistaa rippinumeronsa, on asia sillä selvä. Näin edetään aakkoset loppuun Ä:n ja Ö:n. Äältä ei ollutkaan muita kuin tuo Heikki Änäkäinen. Tilalliset ja mökkiläiset ovat kahdessa kirjassa. Niiden kirjoituksen toimitti suntio ja kanttori kyläjärjestyksessä. Lauantai-illan rippikirkkoon kuului rippisaarna ja -sanat. Kaikki rippivieraat menivät kuoriin seisomaan. Kun synnintunnustus luettiin, kaikki lankeasivat polvilleen.

Ennen sunnuntai-aamun kirkonmeiniä oli tapana hautata vainajat, jotka oli tuotu tapulin eteen. Papin ja lukkarin tul-

tua tapulin nurkalle paljastettiin päät ja veisattiin virsi. Vainajat kannettiin puupaareilla hautausmaalle. Varakkaimmat käyttivät kahtakin pappia hautaustoimituksessa. Hautauksesta maksettiin pieni palkkio papille ja lukkarille.

Vakiintuneiden kirkkoeväiden kuljetusvälineitä oli kolme: kontti, siannahkalaukku ja hantuukkinyt. Rippikirkkoon lähtiessä ei syöty ja edellinen viikko paastottiin herkkuruoista. Miehillä ei ollut väliä erikoisista kirkkovaatteista. Naisilla piti olla kirkkoon mennessä musta ”vihtoriini” tai ”kasmiripuku” ja musta silkkihiuvi ja varakkailla siinä pitkät rimpsut.

Kirkossa oli tärkeää miesten ja naisten puoli. Mikäli mies erehtyi naisten puolelle sanottiin hänestä, että se on ollut ööllä yötä ja akkain puolella kirkossa. Etenkin miehet pitivät vakinaiset paikkansa kirkossa. Mm. tätini miehellä Mikko Kinnusella oli paikkansa yhteiseltä ovelta tultaessa nurkassa, jossa ennen oli halkolaatikko.

Kirkkoonmenossa oli vielä eräs seikka huomioitava. Vaimo, jota pappi ei ollut siunannut synnytyksen jälkeen, ei saanut mennä kirkkoon vaan hänen oli jäätävä kirkon eteiseen, kunnes pappi tuli hänet siunaamaan. Tavallisimmin tämä tapahtui kumminkin jo lapsen kastamisen yhteydessä ja sanottiin vaimon kirkkoonottamiseksi eli kirkotamiseksi.

Kesän aikana oli joka toinen pyhä nk. katekismussaarna. Tätä varten oli edellisenä pyhänä kutsuttu 3–4 kinkerkuntaa kirkkoon. Näille oli määrätty katekismuksesta kuulustelua varten jotkut kappaleet, joita pappi saarnassaan selosti ja sen jälkeen pappi laskeutui saarnatuolista ja käytävältä käsin kuulusteli kinkeripiiriläisiä.

Kirkkojärjestys oli hyvä. Pappi saattoi saarnatuolista käsin huomauttaa häiriöstä. Nukkuminen kirkossa oli ennen yleinen paha tapa. Se johtui osittain pitkistä kävely- ja soutumatkoista kirkkomatkalla. Eräskin pajumäke-

läinen työmies kehui, että missään ei saa niin hyviä ruokalepoja kuin kirkossa. Pastori ”Siiternöörin” (Sidesnöre) aikana ei ollut hyvä nukkua. Hän juoksi saarnatuolissa ympäri ja vilkutti kädellään, että sinä kurja ja minä kurja. Rikkaille hän oli erikoisen ankara.

Erikoisia rippipyhiä oli tavallises- ti kaksi vuodessa. Juhannuksen jälkeen oli heinärippi, jolloin etenkin nuorisoa tuli kirk-

Tuusniemen kirkko kuutamoisessa loistossaan v. 1924. Kuva otettaessa valotusaika oli kaksi tuntia. Kuvaaja A. Voutilainen. Kuvan omistaja Liisa Rissanen.

koon paljon. Elokuun loppupuolella oli taas erikoisesti vanhemman väen kansoittama voirippi. Nimitys johtui siitä, että papit kantoivat lauantaina voisaataviaan. Monille joukkopyhinä kirkkoon tulo lieene ollut pelkkä tapa.

Kaikki ilmoitukset luettiin saarnatuolist. Ensin kirkolliset ja jumalanpalveluksen loputtua kunnalliset ja valtiolliset kuulutukset. Esirukouksissa oli sairaiden pyytämät esirukoukset yleisiä. Ei ollut lääkkeitä eikä lääkäreitä ja tätä tietä toivottiin paranemista.

Uskonelämä on mielestäni laimentunut kovasti niin kirkossa kuin kodeissakin. Erittäinkin rippikoulun loppu eli konferraus, tai kuten sanottiin vannotus aiheutti itkun nyhytyksestä. Varsinkin tytöt olivat tuolloin herkillä mielellä, sillä pappi antoi kovia varoituksia. Kotihartaus on kokonaan laimentunut. Pyhäiltoina ei enää kodeissa veisata virsiä, eikä uskonasioista jutella. Kirkosta tulijalta ei kysellä, mitä kirkossa sanottiin. Eräskin sammakkomäkeläinen, Ierikka-

lan vanha emäntä tavallisesti nousi eteisen penkille ja siinä kertoi sanasta sanaan papin saarnan sisällön.

Ennen eivät papit saarnanneet kuin kirkossa. Nyt on tilaisuuksia kylissä. Kirjoja on vaikka millä mitalla. Niistä saisi vaikka tikapuut taivaaseen, kuten pastori Sakari-vainaja sanoi. Onko uskonossa liikatuotantoa, kuten norjalainen pappi on sanonut.

Kirkolliskokouksilla ratkottiin hallinnolliset asiat. Niissä joskus kiisteltiin kovastikin. Puheenjohtajana toimi kirkkoherra. Maunolan Ollin ollessa kirkkoväärtinä rovasti Petrelius luotti häneen kovasti. Kun kiista nousi korkeimmalleen niin rovasti huusi, että Olli sanoo, Olli sanoo. Tähänpä hihkaisikin Siippasen Antti Ohtaanniementä, että se ei ole päätetty. Kumpiko puoli voitti, sitä en muista, mutta tämäntapaista oli kokouksen kulku.

Liisa Rissanen 8.10.1999

Yo-aine keväällä 1999

Voiko tiedemies uskoa Jumalaan?

Uskonnon ja luonnontieteiden suhde on hyvin monimutkainen ja jatkuvasti muuttuva. Ennen oli tapana selittää käsittämättömät luonnontapahtumat Jumalan avulla. Nykyään vallitseva käsitys on, että kaikkiin ilmiöihin löytyy kyllä tieteellinen selitys, kunhan sitä vain tarpeeksi etsitään. Mutta kumoaako tämä mahdollisuuden Jumalan olemassaoloon? Ihmisten mielestä ilmeisesti ei, sillä vain hyvin pieni osa väestöstä on ateisteja, vaikka heidän suhteellinen osuutensa onkin kasvussa. Lisäksi maailmassa on tuhansia erilaisia uskontoja ja suuri osa niistä ei ole ristiriidassa tieteellisen maailmankatsomuksen kanssa.

Petri Riikonen toteaa artikkelissaan Istuuko usko evoluutioon? (Tiede 2000 1/1998), että perusongelma varsinkin kristinuskon ja tieteellisen todellisuuden välillä on se, millaisena Jumala nähdään: jos Jumala on todella kaikkietävä ja hyvä, miksi maailmassa tapahtuu niin paljon pahoja asioita? Hän esittää samalla ajatuksen, että hyvyys ilmenee ihmisen vapaana tahtona ja kykynä tehdä moraalisia valintoja. Tämä voi hyvinkin pitää paikkansa. Modernin fysiikan mukaan kaikella säteilyllä ja materiaalilla, josta mekin koostumme, on alkeishiukkastasolla dualistinen luonne, sillä niillä on kahden eri teorian mukaisia ominaisuuksia. Ehkäpä sama kaksinaisuus pätee myös edellä mainittuun ongelmaan. Hyvyyden mukana tulee aina myös pahuus. Jos mitään pahaa ei koskaan tapahtuisi, sana "hyvyys" menettäisi merkityksensä, sillä sille ei olisi vertailukohtaa. Tieteellä ja uskonnolla on ehkä sittenkin myös jotain yhteistä.

Tietomme maailmankaikkeuden rakenteesta kasvaa koko ajan ja pystymme selittämään yhä useampia asioita tieteen avulla. Riikonen toteaa edellä mainitussa artikkel-

lissaan seuraavaa: "Jos jumaluuden ajatellaan piilevän tieteellisen tiedon puutteellisuuksissa, Jumalan osuus kuituu sitä mukaa kuin tieto lisääntyy." Tämä osoittaa sen, miten väärillä jäljillä olemme, jos lähdemme etsimään Jumalaa luonnon mysteereistä. Siitä aiheutuu vain enemmän ristiriitoja uskonnon ja tieteen välille. On löydettävä muita näkökulmia, jos nämä kaksi asiaa halutaan yhdistää.

Luonnossa suurin osa asioista tapahtuu todennäköisyyksien mukaan. Hyviä asioita sattuu kokonaisuutta tarkastellessa keskimäärin yhtä paljon kuin pahoja. Evoluutiotutkija Richard Dawkins mainitsee teoksessaan Viesti miljardien vuosien takaa, että maailmankaikkeudella on juuri ne ominaisuudet, jotka voimme olettaakin sillä olevan, jos taustalla ei ole mitään tarkoitusta, hyvää tai pahaa. Se, riittääkö tämä osoittamaan, ettei Jumalaa ole olemassa, riippuu uskonnosta ja myös yksilöstä, sillä jokaisella on omanlaisensa käsitys Jumalasta.

On kuitenkin ainakin yksi kysymys, johon emme löydä vastausta tieteen avulla, vaikka selvittäisimme koko maailmankaikkeuden rakenteen. Voimme ehkä saada selville, miten ja milloin tämä kaikki sai alkunsa, mutta emme sitä, miksi mitään ylipäätensä on olemassa. Tiede ei ole kaikkivoipa. Jotain jää aina uskon varaan.

Vuosisatamme kuuluisin tiedemies Albert Einstein antoi oman vastauksensa otsikon kysymykseen toteamalla: "Mielenkiintoisinta onkin se, oliko Jumalalla valinnanvara maailmankaikkeutta luodessaan." Tiede ja uskonto eivät välttämättä ole toisensa poissulkevia vaan ne voivat elää rinnakkain.

Juha Toivanen

Kirjoittanut Sanni Koponen

VANHAN KYLVÄJÄN MIETTEITÄ

Käyn muistoissa usein lapsuuteen,
sen keväisiin lämpimiin.
Näen muistikuvissain vieläkin,
kevätkestean pehmeän mulloksen.
Maa musta se tuoksuu elämää,
ja kasvunvoimaa se antaa.
Näen kylväjän kulkevan pellolleen,
hän sinne siementä kantaa.

Mut ennenkuin alkaa hän kylvötyön,
luo katseensa poutapilviin päin,
liki kuulasta taivaanrantaa.
Mitä silloin kylväjän mielessä kulki,
sen tulkita voinenko
mikä koskaan ei tullut sanoiksi julki.

Nous' povestaan huokaus,
puoleen Antajan Ylhäisen.
Oi Taatto, Isäni Taivainen,
nyt kuule mitä poikasi pyytelee tässä:

Anna armosi auringon paistaa,
sadepilvien siunaten vihmoa,
yli keväisen kylvöksein.
Niin siemenet itävät iloiten,
oras uusi taas mullasta nousee.
Sen tiedän miten vähän voikaan ihminen,
vain kylvää peltoon siemenen,
saden syksyllä korjuuseen kantaa.
Sinä yksin voit kasvun antaa.

Näin luottaen alkaa hän kylvötyön,
ja kaikkensa luonnon armoille antaa.
Niin kohta siinä jo viherjöi kylvösmaat,
pian täyteen tähkään ne varttui.
Näki poutapäivät, näki myrskysäät ne,
yli niiden kun ukkoskuurot kulki.

Jo vierelle vaalenneen vainion,
näen kulkevan keväisen kylväjän.
Hän siinä peltoaan ihailee,
sen tähkiä käsissään hyväilee,
kuin lasta pellavapäätä.
Suvituuli kun suhisten huojutti hiljaa,
kullankeltaista kypsyvää viljaa.

On sydän niin kiitosta tulvillaan,
maaemo hälle lahjansa näytti.
Kun toiveet keväisen kylväjän
näin runsain määrin täytti.

Nous' povestaan taas huokaus,
puoleen Antajan Ylhäisen:
Oi Taatto Isäni Taivainen,
nyt kuule mitä poikasi pyytelee tässä:
Suo silloin, kun oma aikani syksyyn saa,
ja korjuupäiväni kiiruhtaa,
minun sieluni kypsyä korjuuseen,
kuin tähkää vainiolla.
Elon Herra, kun saapuu ja niittää,
voisin silloin nöyrästi kiittää,
elonajasta tästä ja iäisestä.

Viljanleikkuutalkoot Hietalassa elokuussa 1974.

töntä ja ihmisillä oli aikaa toisilleen. Tuusniemen kunnan väkiluku on ollut näinä vanhoina aikoina lähes kaksinkertainen tähän päivään verrattuna.

Muutoksia ei ennen vanhaan tehty organisaatiossa usein, olotila oli kestävä ja pysyvää laatua. Henkilökunta viihtyi myös työssään ja palveli todella pitkään samassa piirissä, usein eläkeikään saakka.

Vuoden 1973 alusta Riistavesi liittyi Kuopion kaupunkiin ja poliisitoimen hoito meni siinä mukana. Helmikuussa 1973 aloitettiin yhteistoiminta Kaavin nimismiespiirin kanssa, jolloin päivystys ja putkatilat, eli "hotelli betonimies" sijoitettiin Kaaville. Alue laajeni Kaavin lisäksi myös Juankoskelle. Syksyllä 1973 poliisilta loppui myös ulosottoapulaisen tehtävät, jonka jälkeen tässä tehtävässä aloitti Raimo Pääkkönen. Elokuussa 1988 Kaavin piiri muutti Juankoskelle ja joulukuussa 1988 aluetta laajennettiin lisää, ja mukaan otettiin Nilsin ja Rautavaaran piirit. Tuusniemen nimismiespiirin "hautajaiset" pidettiin 30.6. 1994, kun piiri yhdistettiin Kaavin piiriin.

Tässä vaiheessa oli palveluiden turvaamisen kannalta tärkeää se, että Tuusniemelle jäi palvelutoimisto. Kunnan osuus oli merkittävä, kun se neuvotteli lääninhallinnon kanssa palveluiden turvaamisesta Tuusniemelle. Valtion paikallishallintouudistuksen yhteydessä 01.12.1996 Tuusniemi siirtyi Koillis-Savon kihlakunnan komentoonsa, jonka keskus sijaitsee Juankoskella. Samassa yhteydessä ulosotto- ja syyttäjätöimi jäivät erilleen poliisitoimesta. Poliisipäällikkönä on siitä lähtien toiminut Kari Heimonen.

Oletan, että koko poliisihistorian ajan poliisitoiminnan päämäärä on ollut sama, eli oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sekä rikosten ennalta estäminen, selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen.

Ennen oli ennen ja nyt on nyt. Tänä päivänä ainoa, mikä on pysyvää, on jatkuva muutos. Jatkuvan muutoksen kourissa piilee vaara, että kansalaiset kadottavat poliisinsa ja päivänvastoin. Alueet ovat todella laajoja ja henkilöstöä supistetaan koko ajan. Tämä tuo uusia haasteita selviytyä yhä vaativammista tehtävistä. Yhteen muutokseen ei ole vielä sopeuduttu, kun seuraava on jo näköpiirissä. Eletään tavallaan jatkuvan uhan ja epävarmuuden aikaa. Hallintomme onkin tiedostanut tämän ja lähipoliisitoimintalinjan kautta poliisi hakee ympäröivää yhteiskuntaa mukaan mitä moninaisimpiin tehtäviin. Kunnat eri hallinnonaloineen ovat avainasemassa tässä tehtävässä.

Kun alueita laajennetaan, se tuo myös paineita keskittää

toimintaa entistä enemmän. Se taas tarkoittaa sitä, että "homma pyörii napansa ympärillä" ja ns. reuna-alueet jäävät luonnollisesti vähemmälle.

Kihlakuntien lukumäärää ollaan jälleen vähentämässä ja Koillis-Savokin on suurennuslasin alla siinä tilanteessa. Toivoa sopii, että päättäjillä on viisautta ja vastuuntuntoa turvata palvelujen riittävä ja tasapuolinen saatavuus maan eri osissa, kuten laki paikallishallinnon kehittämisen perusteista vuodelta 1992 velvoittaa tekemään.

Tuusniemeläiset ovat "lupsakoita" ja kuuliaisia ihmisiä. Vuorovaikutus poliisin kanssa toimii hyvin. Henkilökohtaisesti olen saanut kokea sitä elokuun alusta 1971 lähtien. Tällä hetkellä Koillis-Savon kihlakunnan poliisilaitoksen Tuusniemen palvelutoimiston henkilömäärän vahvuus on viisi poliisimiestä ja yksi henkilö lupahallinnossa. Ulosottoapuolen asioita on hoitamassa kaksi henkilöä. Teemme osaltamme parhaamme tuusniemeläisten asioiden hoitamiseksi joustavasti ja hyvin.

Lopuksi tulee mieleen tositarina siitä, kuinka savolainen ja helsinkiläinen voivat joutua törmäyskurssille "kieliongelmien" vuoksi.

Tuusniemeläinen mies oli tilannut jonkun laitteen postimyyntistä Helsingistä. Hän sai sen ja maksoi lunastuksen yhteydessä. Laite ei kuitenkaan miellyttänyt häntä, josta syystä hän palautti sen. Rahoja ei kuulunut takaisin hänen mielestään riittävän nopeasti, jolloin hän tiukkaasti sävyyn soitteli postimyyntifirmaan Helsinkiin. Miehen tuntien uskon hänen todella uhanneen, "että p...le, mikäli rahoja ei tule pikaisesti, niin minä tulen tappamaan teidät". Kun rahoja ei tullut, mies ajoi humalapaissaan taksilla Helsinkiin ja meni henkilökohtaisesti postimyyntiliikkeeseen.

Kun siellä selvisi, että tämä on sama uhkailija, niin henkilökunta pakeni soittaen poliisit paikalle.

Mies ehti poistua ennen poliisin tuloa ja henkilökunta teki asiasta rikosilmoituksen. Mies kuulusteltiin aikanaan virka-apuna Tuusniemellä ja henkilökunta oli tiukkana vaatimuksissaan.

Asia meni aikanaan oikeuteen Helsingissä. Mies meni sinne vastaamaan mukanaan kuopiolainen asianajaja. Syyttäjä syytti miestä laittomasta uhkauksesta ja perusteli vielä sillä, että mies oli tosissaan, kun tuli henkilökohtaisesti Helsinkiin asti toteuttamaan tekoaan. Syyte kiistettiin, kuten on tapana ja puolustus rakennettiin kieliongelman ympärille. Asianajaja valtion varoin palkattuna esitti perusteluna seuraavaa: "Arvoisa puheenjohtaja, päämieheni on syntyperäinen savolainen ja hän on puhelimesta kiihastuneena uhanut tulla henkilökohtaisesti **tappamaan** postimyyntiliikkeen ihmisiä, eikä suinkaan tappamaan heitä". Puolustus pysyi tässä väitteessä ja kun parempaa näyttöä ei ollut, niin syyte tuusniemeläistä vastaan hylättiin. Avustamassa ollut asianajaja kertoi vielä, että naispuolisella oikeuden puheenjohtajalla näytti olevan jonkinlaisia vaikeuksia pidätellä nauruaan kuultuaan puolustuksen perustelut.

Nyt on aika pysähtyä ja miettiä todellista joulun sanomaa ja muistella samalla lämmöllä sekä rakkautella edesmenneitä läheisiämme sekä kaikkea sitä hyvää, mitä heidän kauttansa olemme saaneet ja kunnioittaa heidän tekemänsä arvokasta työtä.

Poliisilaitoksen henkilökunta toivottaa kaikille Rauhallista ja Hyvää Joulua sekä turvallista tulevaisuutta uudelle vuosituhannelle.

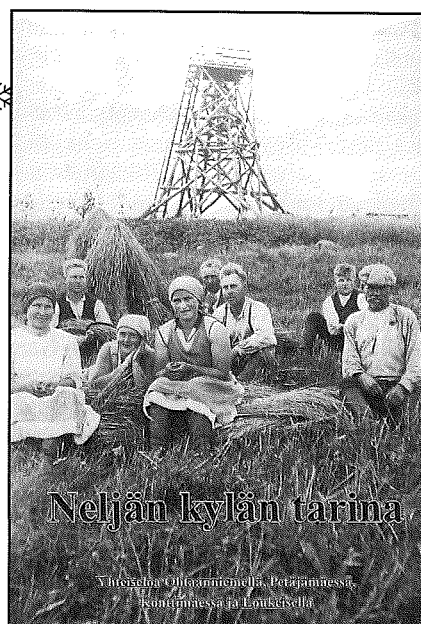
Esko Taskinen
ylikonstaapeli

Pitkäaikaisia tuusniemeläisten palvelijoita: "seläntakalaisten polliisi" Valtter Weckström ja vaimonsa Helvi, joka oli Ruskilan kansakoulun pitkäaikainen opettaja. Kuva v. 1960 maatalousnäyttelystä, jossa konstaapeli Weckström vastasi järjestyksen säilymisestä.

Koillisen Tuusniemen kylät kovissa kansissa

Kirjan kansi.

Neljän kylän tarina, yhteiselo Ohtaaniemellä, Petäjämäessä Konttimäessä ja Loukeisella -kyläkirja on laaja ja monipuolinen esitys näiden kylien historiasta ja osittain nykypäivästäkin. Kirja on kunnianosoitus menneille sukupolville ja se on samalla tärkeä dokumentti nykyisille ja tuleville sukupolville. Ihminen ilman historiansa tunteusta on juureton, tämä kirja voi antaa meille entistä vahvemmat juuret.

Miten tähän on sitten tultu? Kirjan valmistumisprosessi eteni seuraavaan tahtiin. Kaikki alkoi 19. toukokuuta 1996, kun perinteenkeräystoimikunta kokoontui ensimmäisen kerran Mikkolan tuvassa Ohtaaniemellä. Läsä olivat Reino ja Helmi Kurki, Ulla-Maija Karvonen, Veli Nykänen, Sylvi Koistinen, Ritva Puurunen ja minä, Kirsi Miettinen. Tuossa kokouksessa mietimme, mitä voimme tehdä perinteen keräyksen hyväksi. Tärkeimmiksi nousivat ihmisten haastattelut, vanhojen tavaroiden ja pihapiirien kuvaaminen, sekä vanhojen asiakirjojen, päiväkirjojen, sanomalehtien, kirjojen, työkoneiden ja kaikenlaisten esineiden talteen saaminen. Silloin puhuttiin, että lopputulos voisi olla joko kirja tai videoelokuva.

Ja siitä se lähti. Toki perinteenkeräystä oli jo tehty ennenkin, mutta nyt alkoi sen suunnitelmallinen työstäminen. Kokoonnuimme suunnilleen samalla kokoonpanolla aina muutaman kuukauden välein vuorotellen jokaisen kotona. Kokousten välillä kukin teki työtänsä, esim. haastatteli nauhalle eri ihmisiä tai kirjoitti tekstejä muistiin. Kokouksissa toimikunnan vanhimmat jäsenet kertoilivat muistoja vanhoista ajoista – ja me nuoremmat kuuntelimme sujuvasti! Tutuiksi tulivat entisajan ruokalajit, työtavat, sota-aika, vanhat sattumukset, mielenkiintoiset ihmiset – vain muutamia puheenaiheita mainitakseni.

Keväällä 97 alettiin puhua kylähistoriikin muodosta ja siitä, että kirjaa varten voi saada Leader-rahoitusta. Ajatel-

tiin, että ulkopuolista asiantuntija- ja kirjoittaja-apua tarvitaan, muuten työ käy ylivoimaiseksi meille harrastelijoille. Niinpä toukokuussa 97 kokoontui ensimmäisen kerran historiikkitoimikunta, johon kuuluivat Eero Toikkanen, Marko Komulainen, Ritva Puurunen, Kirsi Miettinen, Ulla-Maija Karvonen, Matti Rahunen ja Reijo Vääntinen. Tuolloin tavoitteeksi asetettiin kaksiosainen teos, jonka ensimmäisessä osassa valotetaan näiden neljän kylän historiaa. Sen lupautui kirjoittamaan historian opiskelija Marko Komulainen pro gradu -työnään. Toinen osa sisältää perinnekulttuuria ja sitä toimittaa koko muu toimikunta.

Ja niin työ jatkui. Välillä kävimme kuuntelemassa Eero Toikkasen mielenkiintoisia luentoja kansanperinteen tutkimuksesta Tuusniemen kansalaisopistossa. Välillä pidimme kokouksia jne. Tämän vuoden alussa totesimme, että myös perinneosan kokoaminen vaatii kokopäivötmisen kirjoittajan ja siihen työhön palkkasimme kirjailija Janne Katajiston. Kesää kohti työtahti kiihtyi. Valokuvia kerättiin ja valittiin. Aiheita lisättiin ja toisia karsittiin jne.

Tekstit valmistuivat, aineisto saatiin kokoon ja vihdoinkin heinäkuun ensimmäisenä päivänä lähdimme Pieksämäen Kirjapainoon mukaan iso kasa paperia, valokuvia ja tietokonelevykeitä. Viimeiset valokuvat valitsimme autotkatalla. No, tunnettu tosiasiahan on, että kaikkein tehokkainta työ on viime tipassa!

Ja näin kirja on vihdoinkin meidän kaikkien luettavissa. Työ oli antoisaa, mutta raskasta ja aikaa vievää. Kommelluksiakin sattui matkan varrella, mutta niistä selvitettiin. Olemme keskustelleet paljon, olemme muistelleet paljon, olemme viisastuneet paljon.

Se työ oli vaivan arvoista. Lopputulosta voivat kaikki lukijat arvioida itse.

Kirsi Miettinen

Talvisota 1939-40

Liikekannallepano tuli 14.10.1939. Suojeluskuntalainen Heinäjärven Eetu Heiskanen toi kutsun. Lähtö oli välitömästi. Kokoontuminen Tuusniemen kirkonkylässä Suojaharjulle, suojeluskunnan talolle, kunnan kuorma-auto vei Kosulasta kirkonkylälle.

Kahden päivän kulluttua marssimme jalkaisin Kuopioon kasarmille, välillä olimme Melalahdessa yötä. Kasarmille tultuamme saimme varusteet rintamalle lähtöä varten. Lotat huolehtivat ruoastamme. Meitä oli iso joukko, noin parikymmentä ikäluokkaa. Näin kertoili Otto Lavikainen, synt. 9.12.1915, Tuusniemen Kosulasta talvisotaan lähtöään.

Suojeluskuntalaisilla oli vaatteet jo Tuusniemeltä lähtiessä. Meidät majoitettiin Kuopiossa Palokunnan talolle ja osa eri kouluihin. Kuopiossa olimme noin viisi viikkoa. Lähdimme sieltä junalla Joensuuhun ja sieltä jatkoimme kuorma-autolla Ilomantsin Möhköön. Ruokailimme ensiksi erään ladon luona. Venäläinen oli joen takana sillan luona jo vastassa meitä. Hernesoppa jäi kesken syönin, kun vihollinen hyökkäsi. Joen yli oleva silta räjäytettiin ja venäläiset eivät päässeet linjoista läpi. Linjat piti – koko talvisodan ajan. Samoin myös Koitajolla venäläinen valmisteli hyökkäystä ennen joen sulamista ja olisi varmaan tullut läpi linjojen, sillä heidän miesvoimansa oli moninkertainen meihin verraten, mutta rauha ehti väliin 13.3. klo 11.

Alkuaikana majoituttiin teltoihin, myöhemmin tehtiin korsuja. Tulta ei uskaltanut polttaa kaminassa kuin vähän kerrallaan ja sekin pimeään aikaan, sillä savu oli hyvä merkki viholliselle. Otto kertoi olleensa 60 miehen korsussa tuusniemeläisten ja vehmersalmelaisten kanssa. Ruoka oli usein hernekeittoa ja lihasoppaa, leipänä vanikka – juustoa ja makaraakin oli, juomana vettä, jota usein sulatettiin römpsässä lumesta. Ruokahuol-

Otto Lavikainen istuu edessä siellä jossakin.

Otto ja Anna Lavikainen.

Otto Lavikainen (oik.) talvisodan aikana Ilomantsin rintamalla kaverinsa kanssa.

to Ilomantsissa pelasi hyvin. Sotilaat teki ruoan, harvemmin lotat.

Heti ensimmäisenä taisteluyönä olimme jäässä mottiin. Siinä taistelussa kuoli tuusniemeläinen Myllymäki, ja Höririlän Pekalta meni manttelin kainalo säpäleiksi, mutta pahempaa hänelle ei sattunut. Joukkueen johtajana oli Pantamäen Hannes Keränen. Otto oli silloin 22-vuotias. Perhettä ei vielä silloin ol-

lut. Avioliitto solmittiin v. 1945 Annan kanssa.

Tunnelmat rintamalla oli pelottavat – turha on sanoa, ettei kuolema pelota, kun tykit alkoivat laulaa niin selkäpiitä karmi. Lentokoneet pommitti ensin, sitten tykkituli. Venäläiset tulivat ihan parvena ja joen päälle heitä paljon kaatui. Venäläiset ei päässeet linjojen läpi Ilomantsissa. Kosulasta kaatui Edvart Turunen, hänet oli venäläiset haudanneet noin 20 cm syvyyteen, mutta keväällä hänet saatiin Suomeen.

Viisikymppisiä miehiä tuotiin täydennysjoukkoihin. He pelkäsivät – nuoremmat eivät osanneet pelätä, vaan nuoruden innolla taisteluun lähtivät.

Rauhan tultua huhtikuun 17. päivänä Oton päivänä pääsin pois. Aution Väinö Voutilaisen kanssa kävelimme Tuusniemen kirkolta jalkaisin kotiin. Rauha oli tullut, tämä kotiinpaluu oli siihenastisen elämäni onnellisin päivä. Vain se suretti, kun osa porukasta jäi taistelutantereelle. Vakinaisen väen olin käynyt Käkisalmissa Savon Jääkärirykmentissä kämpäkaverina oli Aarne Miettinen Hiidenlahdesta. Talvisota oli nuorelle miehelle suuri elämänkoulu. Kiitollinen oli mieli kotiin tullessa rauhasta ja itsenäisestä Isänmaasta.

Muistiin merkitsi
Anna-Liisa Happonen

Kuvat omistaa Otto Lavikainen.

Hierojat, kupparit, kätilöt, lääkärit, räätälit, puusepät, muurarit omasta takaa

KANKAISMÄKI – MONIPUOLISTEN ELINKEINOJEN KYLÄ 1900-LUVUN ALKUPUOLISKOLLA

Kankaismäki sijoittuu nykyisen valtatie 17 varrelle Tuusniemen kirkonkylältä n. 8 km Kuopion suuntaan. Maastoltaan alue on hikevää ja rehevää aluetta, jota vuosisadan alkupuolella leimasi voimakas kaskiviljely. Kaskeamisen jäänteinä on vielä nykyäänkin löydettävissä pieniä kivi-raunioita joka puolelta kylää. Kankaismäki on etelään viettävää seutua. Karja pääsi aikaisin keväällä laitumelle ja kesävoita päästiin syömään aikaisemmin kuin monessa muussa paikassa.

Kankaismäki on Tuusniemen toiseksi korkein mäki Konttimäen jälkeen. Merenpinnasta mitattuna korkeutta kertyy yli 200 metriä. Mäen lämpimillä rinteillä päästiin kuulemaan käen kukuntaa aikaisin keväällä. Uuden vastaan taittamiseen savusaunan löylyjen höysteeksi alkoi myös aiemmin kuin muilla naapurikylillä.

Kyläyhteisöön kuului kuusi taloutta, joista neljässä harjoitettiin liitännäiselinkeinoa. Talot olivat Kankaismäki, Ylä-Paavola, Lähteenkorva, Ahosyrjä, Huttukuusi ja Salmijärvi. Nämä pikkutilat olivat n. 30 hehtaarin suuruisia ja itsenäistyneet torpparilain aikoihin 1920-luvulla. Tilat olivat Hietämäen ja Alapihan mökkiläisiä. Huttukuusi oli lohkaistu Mäkelän tilasta. Tiloilla kasvatettiin karjaa (muutama lehmä, hevonen, lampaita, kanoja ja sika jouluksi) ja viljeltiin omaksi ja karjan tarpeisiin viljaa. Kaikilla tiloilla oli oma riihi, jossa vilja puitiin ja kuivatettiin. Perinteisen maatalouden lisäksi Kankaismäessä, Ahosyrjässä, Ylä-Paavolassa ja Lähteenkorvassa oli varsin omin-takeista liitännäiselinkeinotoimintaa.

Kankaismäki, Ida ja Taavetti Happosen talo, oli tiloista kuuluisin. Talon naisväki Ida ja tytär Aino harjoittivat sen ajan luontaishoitoa. Hieronta, kuppaus ja erilaiset niin ihmisten kuin eläintenkin terveydenhoitoon liittyvät toimenpiteet ja lääkkeet kuuluivat naisten osaamisvalikoimaan. Hieronta suoritettiin uunin lämmössä verholla eristetyssä tilassa. Hieronnan jälkeen Ida kuppasi savusaunassa lehmän sarvista tehdyillä kuppisarvilla. Hieronnan yksi erikoisuus oli napapulssin tärkeys. Navan ympärystä piti hieroa niin kauan, että sydämen syke tuntui navassa. Tarkempaa lääketieteellistä syytä kyseiseen toimenpiteeseen ei ole tiedossa.

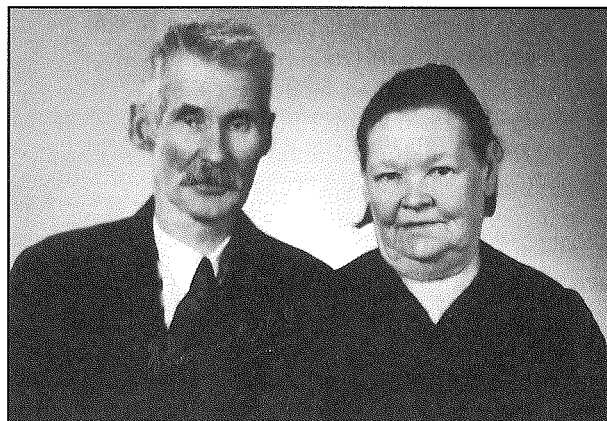
Ida oli kuuluisa pinetin (lapamato) ajosta, jota Kankaismäessä harjoitettiin vuosikymmeniä. Lapamato lienee peräisin tuohon aikaan paljon elintarvikkeena käytetystä tuoreesta kalasta, jota ei riittävästi suolattu. Hoitomenetelmällä pinetin lähtö oli varmaa. Apuvälineenä käytettiin

pinettikela, jolla matoa kelattiin asiakkaasta. (Myöhemmin Tuusniemen kuuluisin lääkäri Antti Mustonen on letkauttanut, että kaikkiin tuusniemeläisiin tulisi istuttaa pinetti. Näin saataisiin liiat kilot helposti karisemaan.) Suonenlyönti, jolla ajettiin pahat veret pois, kuului myös Idan hoitoihin. Eläinten lääkinnän saralla Idalla oli vahvat perinteet. Happolan emännän utaretulehdusvoide oli tunnettu koko kunnan alueella. Voiteella oli oma resepti ja sitä myytiin apteekin kautta.

Kankaismäki oli karjan teurastuspaikka. Salomo Miettinen teurasti kylältä ostamansa elikot ja vei ne linja-autossa Kuopioon. Teurastuksesta jäi veri ”leppärieskak-si”, mahat sylyksi samoin sian sorkat. Suolista valettiin makkaroita.

Talon poika Otto oli ainut hautakivikauppias Tuusniemellä. Talon isäntä Taavetti huolehti saunan lämmittämisestä ja antoi tarvittaessa kyytiä maantielle. Talvella hevosella ja kesäisin veneellä Iso Kankaisten yli.

Ahosyrjässä asui kuuluisa muurari Pekka Hämäläinen vaimonsa Eevan kanssa. Pekan muuraamia uuneja on toimintakunnossa nykyisinkin. Hänen työsarkansa ulottui Tuusniemen lisäksi naapurikuntien puolelle. Pekan siirryttyä autuaammille muurausmaille hänen työtään jatkoi toisessa sukupolvessa Mikko. Mikon taidot kertyivät oppipoikana isänsä työmailla. Muurariperinne on jatkunut Hämäläisten suvulla isältä pojalle meidän päiviimme saakka ja toivottavasti eteenkin päin. Mikon pojista Pentillä on pitkä muurari ura takanaan.

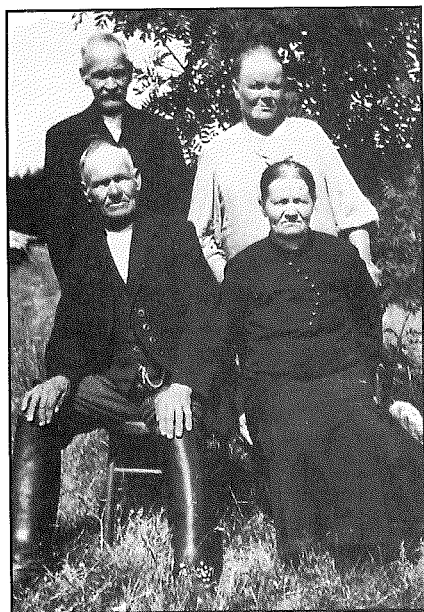
Muurari Pekka Hämäläinen ja vaimonsa Eeva. Kuvan omistaja Helvi Hanttu.

Ylä-Paavola isännöi Eljas Paavo ja Ida Räsänen. Eljas Paavo oli taitava puuseppä. Hevosien länkien tekijänä hän oli erityisen kuuluisa. Eljaksen tekemät länget eivät hirtäneet hevosen olkapäitä. Talon isäntä oli myös musiikallinen. Hän soitti viulua ja sävelsi omia kappaleita. "Eljas Paavon valssi" on tunnettu sävellys tuusniemeläisissä musiikkipiireissä ja sitä esitetään monissa tilaisuuksissa nykyäänkin.

*Eljas Paavo Räsänen, länгентekijä.
Kuvan omistaja Helvi Voutilainen.*

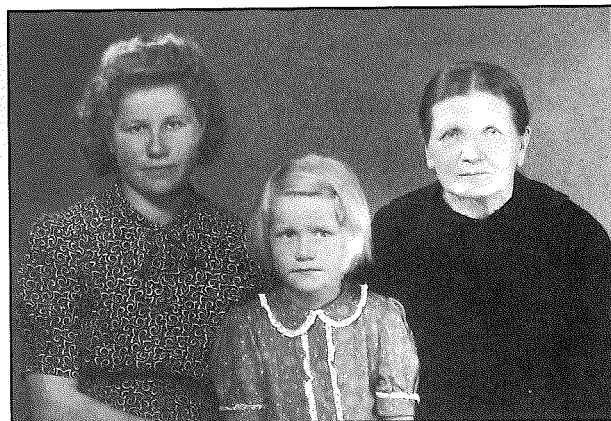
Lähteenkorvassa asui räätäli Pekka Hätinen ja vaimonsa Amalia. Tila lienee saanut nimensä vielä nykyin pulppuavasta lähteestä, joka pysyy sulana läpi koko talven. Räätälinä Pekka oli monipuolinen. Hänen käsissään syntyivät niin alus- ja päällysvaatteet kuin työ- ja juhla-käyttöön sopivat asusteet.

*Istumassa Pekka ja Amalia Hätinen,
takana Antti ja Miina Hätinen.
Kuvan omistaja Raimo Tirkkonen.*

Matti Koponen (lähtöisin Sammakkomäestä) isännöi **Salmijärven** tilaa. Matti oli kova tekemään työtä. Hänellä oli harvinaisen isot kourat. Ruista leikatessaan kerrotaan Matin yhdestä kourallisesta kertyneen kokonainen lyhde. Työsaavutuskin oli varsin kunnioitettava. Keskimääräinen rukiinleikkaaja sai aikaiseksi sata lyhettä päivässä, Matti ylsi aina kolmeensataan lyhteeseen. Jos isäntä oli rotevaa tekoa, niin ei emäntä Adaakaan sovi heiveröiseksi kutsua. Tarina kertoo naapurin isännän tulleen tiedustelemaan Mattia rukiinleikkuuseen. Emäntä oli juuri alustamassa leipäaikinaa ja kamarista kuului pienen lapsen itkua. Naapuri tiedusteli Adalta oliko lapsen syntymä tuorekin asia, johon emäntä vastasi: "No, tänä uamuna se syntyi". Naapuri jatkoi hieman huolestuneeseen sävyyn ja sanoi: "Eikös se lapseukon pitäis olla lapsesa vieressä?" Emännällä vastasi kursailematta: "Kyllä minä mään, kukan suan leivät uuniin."

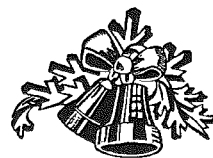
Kylän elämää leimasivat runsaat lapsiparvet. Jokaiseen talouteen syntyi vähintään viisi lasta. Parhaimmat ylsivät jopa yli kymmeneen jälkeläiseen. Lapset syntyivät kotona. Kylällä oli oma "kättilö" Viljakalan emäntä Vilhelmiina, joka hoiteli synnytykset taidolla ja huolella.

*Kuvassa oikealla "kättilö" Vilhelmiina Smolander.
Vasemmalla tyttärensä Saimi. Keskellä Saimin tytär Helvi. Kuvan omistaja Elvi Immonen.*

Kankaismäki eli omavaraista elämää. Vain suutarin palvelut jouduttiin hankkimaan naapurikylältä. Viki Ierikka Keinänen Vuoriselta piti kutsua silloin tällöin kengän tekoon. Kylän tarina sopii hyvänä esimerkkinä nykyiseen EU-Suomeen. Vahva usko omiin voimavaroihin ja taitoihin siivitti kylää monipuolisen yrittämisen ja maaseudun kehittämiseen tielle.

Mikäpä oli kylällä asua ja elää, kun lehmät pääsivät keväällä varhain metsälaitumille ja takuulla oma käki eikä mikään lainakäki kukkui onnellista ja hyvää kesää.

Aineiston ja kuvat koonnut

Toivo Smolander
Loukeinen

Lucia-Neito 1998 Anni Mari Tiilikainen.

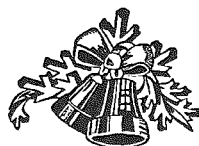
*Kaivomäen tallin ratsut
kirkonkylällä helmikuussa 1999.*

Infotaulu veneilijöille Tuusniemen satamassa.

Tuusniemäläistä kauneutta, Kati Mikkonen Hojossa.

Tapa vuoden 1

Aukeaman koonnut
Koppa Oy /
Hannu Holopainen.

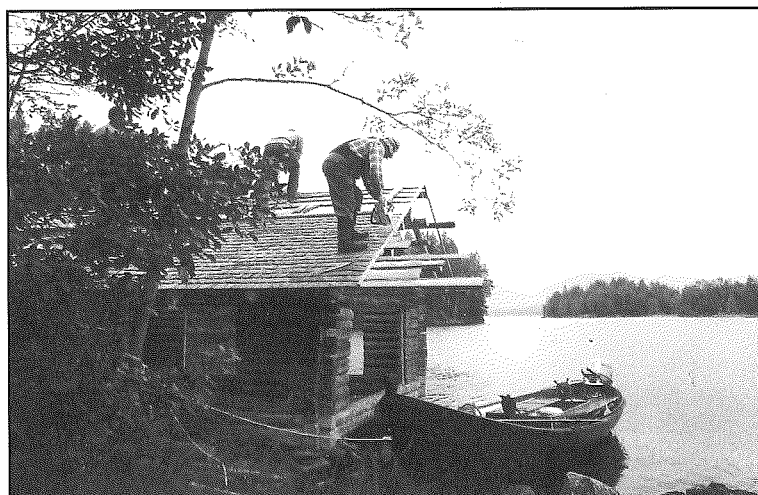

*Kelkkamestari Erkki Miettinen
ja Akseli Rauhansalo.*

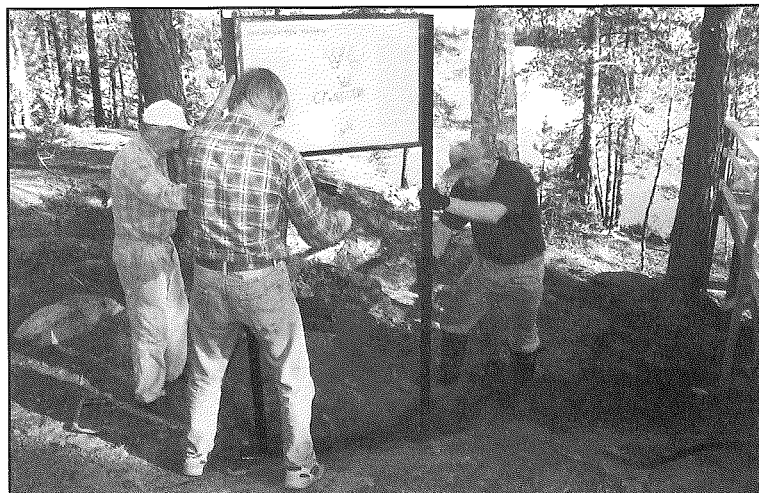

Henna Pukarinen, Kylänneito 1999.

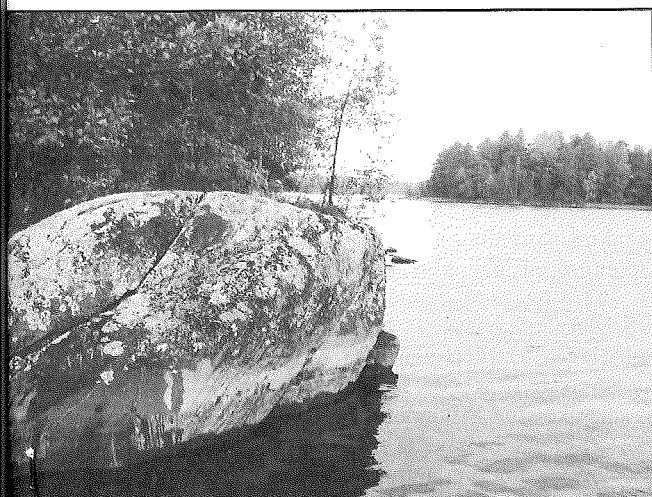
ntumia 99 varrelta

Salkojoen Nuottakota entisöitiin.
Edellinen kerta oli v. 1954.

Lions Club Tuusniemen historiatoimikunta pystyt-
tämässä Täyssinän rauhan rajamerkin opastaulua
Ohtaansalmeen elokuussa 1999. Vasemmalta Onni
Ryynänen, Olli Lehto ja Raimo Pääkkönen.

9.9.1999 Juojärven vedenpinta
oli ennätysalhaalla. Puhuttiin,
että Juojärvessä on niin vähän
vettä, että soutaissa ei aivot
tahtoneet yltää vetteen...
Iso kivi Tiheensaassa.

Suojaharju paloi 15.10.1999.
Kuvassa palomies Matti Mustonen.

Tuusniemen suurimmat tilat

Vuonna 1930, 1931 ja 1932 on kerätty mm. Tuusniemeltä Suomen Maatilat -nimiseen kirjaan kaikki ne tilat, joiden peltoala on ollut yli 25 ha. Niitä on 10. Lisäksi kirjassa on kaksi pienempää tilaa, joissa on vähintään 15 lypsylehmää. Tuusniemellä ei ole ollut suuria tiloja kovin runsaasti.

Otetaan tähän kaksi esimerkkiä:

SUSIMÄKI

Susimäen Hovi ja karja.

1 km Susilahden laiturilta ja 60 km Kuopiosta. Omistajat vuodesta 1925 Juho ja Iivari Smolander. Ollut samalla suvulla vuodesta 1961. Erotettu 3 torppaa, yhteensä 60 ha. Pinta-ala 606,57 ha, siitä 0,01 puutarhaa, 55 ha peltoa, 35,04 ha joutomaata. Pellot enimmäkseen epätasaisia ja kivikkoisia multamaita, niistä kivilaajoissa 5 ha. Talouskeskus hajallisten viljelysten keskellä Joensuun maantien varrella. Päärakennus 6 huonetta, puusta v. 1890, 70 lehmän navetta rakennettu kivistä 1910 ja 8 hevosen talli puusta 1915. Navetassa vesijohto. Viljelykiertoja 2: A. Kesanto, ruis, 5–6 heinää, 2 kauraa, B. vapaa viljelys. V. 1931 oli ruista 4 ha, kauraa 6 ha ohraa 1,5 ha, perunaa 1 ha, rehujuurikasveja 1 ha, heinää 37 ha, kesantoa 4,5 ha. Kotieläimiä 6 hevosta, 50 lehmää, 2 sonnia, 1 sika, 8 lammasta ja 20 kanaa. Myydään viljaa Tuusniemen Meijeri Oy:lle. Sekametsästä myyty saha-, paperi- ja faneripuita. Voimakoneena höyrykone. Kotitarvemylly, sirkkelisaha, katkaisusirkkeli ja pärehöylä.

RÄÄPYSJÄRVI

Rääpysjärven kartano, kuvassa Kaisa Happonen ("Sopen Kaisa"). Talo paloi maan tasalle helluntaina 1944. Kartano oli n. 30 metriä pitkä.

2 km Nydenjoen laiturilta ja 65 km Kuopiosta. Omistaja vuodesta 1897 Immaunuel Poutiainen, jonka suvulla se on ollut vuodesta 1835. Erotettu 6 torppaa, yhteensä 157,5 ha. Pinta-ala 762,9 ha, siitä peltoa 64 ja metsämaata 698,9 ha. Pellot tasaisia ja niiden maanlaatu vaihtelevaa. 5 ha kivilaajoissa. Rakennusryhmä viljelysten keskellä, Rääpysjärven rannalla. Päärakennus 8 huonetta puusta vuodelta 1850, 40 lehmän navetta rakennettu kivistä. Siinä on vesijohto ja automaattiset juottolaitteet. Vapaa viljelys. Vuonna 1931 oli ruista 4,5 ha, kauraa 13,5 ha, ohraa 2,5 ha, vihantarehua 1 ha, hernetta 0,02 ha, perunaa 0,7 ha, hampua 0,02 ha, rehujuurikasveja 0,04 ha, heinää 37,36 ha, kesantoa 4 ha. Kotieläimiä: 5 hevosta, 26 lehmää, 1 sonni, 10 sikaa, 7 lammasta, ja 10 kanaa. Kermää ja maitoa myydään Kuopion Osuusmeijeriin, sekä viljaa ja lihaa myös Kuopioon. Sekametsästä myyty saha-, paperi- ja polttopuita. Voimakoneina höyrykone. Kotitarvemylly ja sirkkelisaha.

Martti Miettinen muistelee

*Martti Miettinen oli mukana Mannerheimin ohimarssissa Viipurissa v. 1939.
Kuvan omistaa Martti Miettinen.*

Talvisodan alkamisesta on kulunut 60 vuotta. Martti Miettinen Salonkylän Pantamäestä muistelee talvisotaa. Martti oli silloin vakinaisessa väessä Käkisalmissa. Lokakuun 8. päivänä tuli yleinen liikekannallepano kello 11 iltasella. Tuli puhelinsoitto, että komppania on herätettävä ja patruunat vaihdettu koviksi. Sunnuntaina 10. päivänä loka-kuuta miehet lastattiin härkävaunuihin, ja matka alkoi rintamalle. Sotilassoittokunta soitti lähtiessä isänmaavirttä. Lumenhärmää oli maassa. Räntää oli satanut iltayöstä. Metsäisellä alueella pojat heitettiin pois junasta ja matka jatkui jalkaisin Raudun puolelle. Siellä oltiin noin puolitoista kuukautta majoitettuna koululle, nuorisoseuran talolle ja yksityisiin asuntoihin. Lapsia, vanhuksia ja karjaa oli lähtenyt jo aikaisemmin pois, nyt heitä kutsuttiin jo takaisin.

Marraskuun 29.–30. päivien välisenä yönä satoi lunta n. 20 cm. 30. päivän aamuna heti 7 jälkeen tuli ensimmäiset tykinlaukaukset. Sota oli alkanut. Venäläinen tuli heti Raudun kirkolle ja toi sinne 80 panssarivaunua. Me lähdimme perääntymään. Venäläisellä oli aikomus saartaa suomalaiset Vuoksenrantaan mottiin. Perääntymisen jälkeen pojat marssivat räntäsateessa 55 km.

Martti oli täyttänyt marraskuussa 21 vuotta. Hän oli palvellut rauhan aikana Savon Jääkärirykmentissä ja liikekannallepanoaikana 2. pataljoonan 3. prikaatissa. Martti oli kaasutiedustelija, jonka piti kulkea pitkin rintamaa ja tunnistaa 12 eri kaasua – vihollinen ei kuitenkaan käyttänyt kaasua sodassa. Sotilaat oli varustettu kaasunaamareilla.

Helmikuulle asti laitettiin porukkaa aina sinne, missä miestä tarvittiin. Helmikuulla oli kuuluisa Summan taistelu – venäläinen ampui ihan mustalle mullalle tantereen. Tykit jyrsi ja hyökkäysvaunut tulivat eteenpäin. Pakkasta oli jatkuvasti yli 30°. Venäläinen tuli läpi Kämärän aseman luona. Siihen se pysähtyi. Vihollistappiot oli suuret.

Talvisodan aikana oli ruoka verrattain hyvää. Ruoka kuljetettiin hevosella. Eräänä kuutamoyönä vihollinen ampui lentokoneesta hevoset. Reet jäivät siihen ruokien kanssa – miehet kuitenkin säästyivät. He lähtivät tuomaan

komppaniaan sanaa tapahtuneesta. Uudet hevoset haettiin, mutta sillä aikaa oli ruoat hävinneet.

Ruokana oli aamupäivällä yleensä ruishuttu tai kaurapuuro 11–12 välillä, aamulla saikka ja vanikkaa, joskus saatiin Pohjanmaalla leivottua leipää, kaksi voinappia päivässä ja juustoa. Iltaruoka oli viiden maissa. Se oli herne-, papu- tai lihasoppaa. Juomana römpsässä (pakissa) sulatettua lunta.

Martti oli pitkänlinjan sotilas. Hän kertoi, jouduin vakinaiseen väkeen 5.5.1939 konekiväärikomppaniaan, vala meillä oli 13.6. Olin silloin 20-vuotias ja ennen sodan alkamista tuli täyteen 21 vuotta. Lumipuvut olivat päällimmäisenä vaatteena, niistä oli aluksi puutetta. Alusvaatteita oli kaksi paria, toiset päällä ja toiset repussa. Niitä ei pesty yhtään kertaa 3,5 kk aikana. Me vakinaisessa olevat sotilaat jouduimme heti ensimmäiseksi rintamalle. Talvisodassa kanssani oli Hiidenlahdesta Toivo Miettinen, ja Toivo Asikainen Koivulahdesta, Lauri Pajulahti kirkonkylästä ja Tauno Tirkkonen Salonkylästä. Mannerheim kävi tarkastamassa ennen sotaa konekiväärikomppaniamme.

Talvisota oli ankara, pakkasta oli, taistelut olivat kovia. Vihollisella oli tykkejä, panssarivaunuja ja lehtokoneita sekä miesylivoima. On ihme, että pystyimme puolustautumaan. Rauha tuli ihan viime hetkellä. Emme olisi kauan kestäneet.

Ei ole ihme, jos vieläkin puhutaan talvisotahengestä, lie kai ollut pelastuksemme. Maamme säilyi kuitenkin itsenäisenä. Tappiot olivat raskaat, kuolonuhreja oli sekä haavoittuneita. Siirtoväki menetetyiltä alueilta joutui evakoon. Yhteishenki, usko korkeimpaan ja luja puolustus- tahto oli pelastuksemme. Meitä talvisotaan lähteneitä ja siellä olleita on enää Tuusniemellä kourallinen. Se sota oli sellainen savotta, ettei sitä kenellekään toivoisi. Rauhan tultua palasimme kiitollisin mielin kotiin, me eloonjääneet. Ne sotaretket ei unohdu koskaan.

Haastattelijana Anna-Liisa Happonen

MUSTERI

Lapsuusaikani tärkeimpiä ihmisiä oli isän sisar sisarmestari. Hän nimitti itseään "Musteriksi". Tati oli lääkäriperheen kotiapulainen ja naimaton. Vaikkei hän ollutkaan käynyt kansakoulua enempää, herrasväen tavat ja tottumukset hänellä oli ja usein hän viljeli puheessaan ruotsinkielisiä sanoja mitä oli palveluperheessään kuullut. "Häns från Helsingfors" ja muita sentapaisia jäi mieleen. Hän toimitti meille myös lääkäriperheenjäsenten valokuvat arvokkaiden kansioissa silkkipapereiden välissä.

Minä olin tadin suosikki. Tadin kesälomalle tulo oli kesän suurin juhla. Hän tuli suuresta maailmasta hattuihin, kukkamekkoineen, hajuvesineen kuin ihme pienen maalaistaloon. Vielä ollessaan liki kuudenkymmenen hän leikki minun kanssani kuin vertaisensa kanssa. Me esimerkiksi teimme jättiläsosta pienen ladon.

Kun hän lähti kylään, minä sain olla hänen soutumiehensä, vaikka olin vasta kymmenen. Mutta taisi olla, että lähdimme vain hyvällä kelillä. Matkalla minun piti avata hänelle veräjät ja portit, mitäpä en olisi tehnyt hänelle!

Äiti kirosi kun tati ilmoitti tulostaan. Talon järjestys meni sekaisin, laitettiin erilaista ruokaa, isä ja äiti joutuivat luopumaan nukkumapaikastaan kamarissa. Mutta mitäpä lapsi käsitti! En muista mitä tadin aikana syötiin, mutta olin sanonut kerran hänen mentyään, että "nyt suahaan taas oikeeta ruokoo". Tati puhui usein:

- Voi kun tuomen alla olisi mukava juoda päiväkahvia! Minua huvitti se pitkä silmäys, minkä vanhemmat keskenään vaihtoivat. Kahvit juotiin tiiviisti sisällä. Tati oli meillä yleensä viikon, mikä lie ollut kotiapulaisen vuosiloma 1950-luvulla.

Väläikana tuli kirjeitä ja lahjoja. Lahjapaketti saattoi tulla milloin vain, vaikkei ollut joulukaan. Jokin lelu ja hajuvedelle tuoksuva kirje. Aikuisille tuli vanhoja aikakauslehtiä, mutta se ei haitannut mitään, sillä ne olivat joka tapauksessa meille uusia.

Joulu oli tärkein. Tiesin, vaikka se minulta salattiin, milloin pakettikortti tuli ja miten lahjat kätettiin aitaan.

Eräänä jouluna tuli puinen kuorma-auto. Sen koppi oli faneria ja oli oikein kippilava. Sillä ajaa rotuuttelin koko joulunpyhät kenenkään kieltämättä. Vielä silloin oli joulun seudussa muutenkin jotain ihmeellistä. Oli koulun joulujuhla, kotona laitettiin jouluruokia, ja vanhemmista eivätkä tainneet torilla niin paljon kuin tavallisesti. Minä uskoin vielä ihmeisiin. Toivoin että juuri jouluna meille tapahtuisi ihme, että saisimme jostain hirveän summan rahaa, että rahapula häipyisi ikuisiksi ajoiksi tai että isä paranis. Mutta joulu joulun jälkeen meni ilman ihmetä, ja tavallinen arki palasi taas. Kesällä 1957 saattelin tadin linja-autolle. Tati istui kukkainekossaan keskellä venettä. Jos hän olisi suostunut kävelemään noin kilometrin verran poikki Juurikkaniemen kannaksen olisimme päässeet vähemmällä, hän sensijaan soudatti ympäri Juurikkaniemen, mistä kertyi matkaa ainakin kilometri lisää. Mutta mitäpä en olisi tehnyt tädille. Jouluna 1957 sain mustelilta kultahilekortin ja tietenkin lisäksi lahjoja. Talvella 1958 koulusta tullessani äiti istui penkillä kirje kädessä ja sanoi: - Iita on kuollut.

Minun ensimmäinen ajatukseni oli: - Kuka minulle nyt lähettää joulu lahjoja? Hautajaisetkin menivät kuin unessa, en uskonut tadin olevan arkussa, vaan muualla, ja että hän tulisi vielä. Vähitellen aloin uskoa. Ei tullut kirjeitä, ei paketteja, joulu ei enää koskaan tuntunut joululta.

Meille kertyi tadin tavaroita yksi säkillinen, etupäässä vaatteita ja irtaimistoa. Minä otin itselleni supuolelta särkyneen Eiffel-tornin muotoisen hajuvesipullon ja romaanin Taivasten valtakunnan avaimet.

Vieläkin kun haistelen Eiffel-tornia, olen haistavinani siinä hajuveden tuoksun, musterin hajuveden tuoksun. Kultahilekortti on aarteeni, sitä en hävitä koskaan. Ystävän menetyksen lisäksi olen huomannut ettei tati tainnutkaan osata ruotsia niin hyvin kuin kuvitteli. Musteri, mors syster, tarkoittaa äidin sisarta, sensijaan isän sisar olisi ollut "fasteri".

Tapio Räsänen

OEKEET IMMEISET!

*Jos muallimoo halluut nähä lissee,
tuu kahtomaan Tuusniemee!
Tiällä immeiset työtä tekköö,
ihan olan takkoo!*

*Myö ootetaan juur sinnuu!
Jotenka laetahan töppöstä toisen ettee
ja alpa laputtoo tänne päen!*

*Tuuhan käämään
tai pirrauta numeroon 017-689041,
niin sovitaan rehvit!*

*kirj. Sirpa Hakanpää
Etelä-Tuusniemi -kevät 99*

OEKEET IMMEISET!

*Tulukepa Tuusniemelle kahtomaan,
miten elläävät oekeet immeiset!
Uamalla männään kallaan
ja illalla tanssitaan Hojossa!
Seuraavana päivänä
kiivetään Tuusmäen harjalle
ja siellä sitte ihastellaan maesemia!
Että eikun vuan Tuusniemelle!*

*kir. Jonna Koistinen
Etelä-Tuusniemi, kevät -99*

LEIRIKOULU -99

Etelä-Tuusniemeläiset Kuusamossa

Koulumme 3-6 luokat teki leirikoulumatkan Kuusamoon 24.-27.5.-99. Leirikoulua oli suunniteltu yhdessä vanhempien, oppilaiden ja opettajien kanssa koko lukuvuosi. Matkan rahoittaminen oli suurimpia urakoita, joka kuitenkin onnistui ahkerien talkoolaisten ja kyydinantajien turvin. Me myimme kortteja, kynttilöitä ja pinssejä. Järjestettiin kolmet myyjäiset, kolattiin koulun kenttää, harjoitettiin ohjelmaa eri tilaisuuksiin esim. keuhkovammaliiton pikkujoulut, eläkeliiton äitienpäivät, leijonien vuotisjuhla, kalevalajuhla. Leivottiin talkoilla piirakoita ja täte-kakkuja äitien kanssa. Myytiin Leijonien apuna punaista sulkaa. Lisäksi paikalliset järjestöt tukivat pienin lahjoituksin matkaamme. Kiitokset kaikille, jotka jollakin tavalla tuitte matkaamme!

Teh: Marko, Rauli ja Antti

Janne Räsänen lauloi Nikkelimarkan Jonna Koistisen, Maria Karvosen, Marko Sunin, Tiina Haposen ja Sirpa Hakanpään "orkesterin" säestäessä LC:n juhlassa Hupelissa. (H.H)

MAANANTAI

Lähdimme koululta klo 6.56. Ensimmäinen pysähdys oli Iisamella. Sitten kävin ostoksilla Timo-saurus nimisessä kaupassa. Seuraava pysähdys oli Kainuun portti. Ostettiin äidin kanssa yksi "smaragdin vihreä" avaimenperä. Ajettiin esim. Hyrynsalmen, ja Ämmän saaren läpi. Näin kaksi poroa. Kävimme kuvaamassa taide-teosta suolla. Sen nimi on Hiljainen kansa. Ajoimme juuri Iijoen ohi. Me tultiin Nivan villisikatarhaa klo. 13.35. Me nähtiin iso villisika. Sen nimi on Konsta. Se painoi n. 350 kg, vaikka se on vasta 5 vuotta. Me tultiin suurpetokeskukseen klo. 15.00. Siellä oli koiria, poroja, karhuja, kettuja ja ilveksiä. Karhut söivät hunajaa. Sitten me lähdettiin kohti hotelli Kuusankaa... Nyt me ollaan hotellissa. On täällä ihan kivaa. Myö käytiin kaupassa. Minä ostin sieltä karkkia. Myö kerettiin syöväkseen, söin 2 annosta. Huomenna mennään laskemaan koskea.

Teh: Jarno ja Mirka

Välipalalla Kiutaköngkään partaalla. (A.P.)

TIISTAI

Heräsin aamulla klo.7.00. Sen jälkeen lähdimme Oulangan biologiselle asemalle. Siellä me kierreltiin huoneissa ja katseltiin täytettyjä eläimiä. Seuraavaksi menimme Oulangan luontokeskukseen. Se on perustettu vuonna 1956. Meille näytettiin kuvia seinälle heijastettuna äänen kanssa esim. kotkan kuva, jossa ukkelin ääni selitti ja kotkat raakkuivat. Kuvat olivat hienoja. Sitten aloimme lähteä kohti Kiutaköngästä. Me kuljimme joen reunaa ja pysähdyimme syömään välipalaa. Kun menimme koskenlaskuun, ensin piti pukea sadehousut, kumpparit, pelastusliivit ja kypärä. Sitten ohjaaja antoi neuvoja. Seuraavaksi päästiin joelle. Ensimmäinen koski oli ihan helppo. Myöhemmin tuli parempia koskia ja yhdessä niistä vene kääntyi toisin päin. Koskenlasku oli päivän paras juttu. Sitten menimme koski- ja kanjonikierrokselle. Sen reitin varrella oli riippusilta. Hotellissa me syötiin kanaa ja riisiä. Ruokailun jälkeen sai vielä käydä kaupassa.

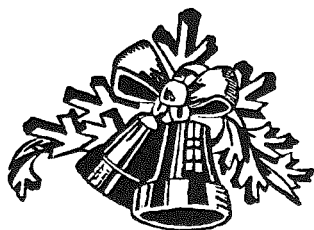
Teh: Annika ja Sonja

KESKIVIikko

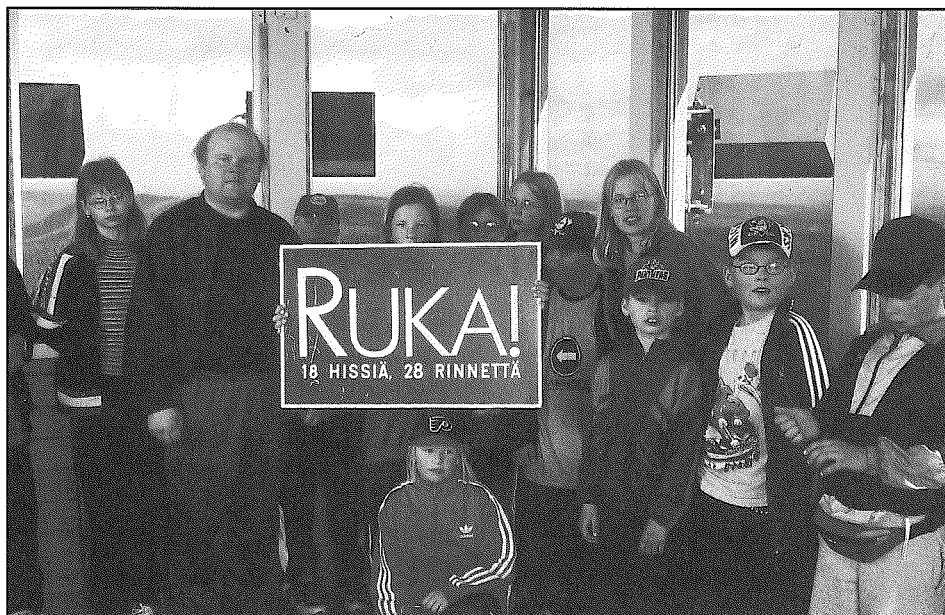
Heräsin klo.7.30. Nyt ollaan linja-autossa. Opas kertoi, että Kuusamossa on 83000 asukasta. Nyt olemme Porkkatörmän talojen luona. Katsomme seurakunta taloa. Sen lähellä on kirkko, joka on tehty v. 1951. Hautausmaalle on haudattu 8441 Kuusamolaisista. Nyt ajamme Muikkutiellä. Sota-aikana Saksalaiset ovat rakentaneet sen korsukyläksi. Silloin kun Suomalaiset tulivat evakosta, niin taloja ei ollut joten he nukkuivat korsuissa. Lappalaisten elinkeinot olivat kalastus ja metsästys (Kuusamossa on ennen asunut lappalaisia.) Klo. 9.40. ollaan meijerillä.

Kohta menemme Kuusamon Uistimeen. Kunnan virasto 10:25. Kävin Tiimarissa. Nyt me mentiin keramiikkapa-

jatkaa seuraavalla sivulla

Rukan huipulla! (A.P.)

jatkoo edelliseltä sivulta

jalle. Siellä Chris niminen mies näytti miten dreijataan. En ostanut sieltä mitään. Sitten lähdettiin Rukalle... Käveltiin ylös rappusia, siellä oli hienot näköalat. Laskeuduttiin hyppyrimäen rappusista. Yhteensä n. 410 rappua!!! Sitten mentiin Kuusamon Tropiikkiin... Nyt olemme menossa Kuusankaan, Tropiikissa oli hauskaa. Illalla me käytiin Kuusamon kirkonkylällä ja nyt kirjoitamme raporttia, huomenna on lähtö kotiin.

Teh: Minna ja Riikka

TORSTAI

Hotelli Kuusangasta lähetettiin Kajaaniin päin klo. 08:18. Siellä on joku opaskierros... Kello on 11:33. ollaan Kajaaniin. Täällä on tosi huonot wc-toiminnot. 1 hlö pääsee viidellä markalla wc:hen!!!!

Opas tuli klo. 12:15. ja hänen nimensä on Pirjo Sirviö. Nyt ollaan menossa Paltaniemelle ja se kuuluu Kajaaniin, siellä on Eino Leinon perinnekoti.

KOHTA NUKAHAN!!!!

Kierros loppu klo. 13:55. Sieltä sitten lähdettiin kohti Tuusniemeä. Pysäytettiin Lapinlahdella klo. 15:32. ja koululla oltiin n.klo. 17:30.

Teh: Tiina

Päivän päätteeksi maistui Kuusangan emännän herkullinen päivällinen. (A.P.)

ARVIO LEIRIKOULUSTA

Leirikoulussa oli hirveän hauskaa. Olisi ollut kiva jos me oltais oltu vähän pitempään katsomassa niitä ilveksiä. Rukan ylhäältä otin kuvia ja sieltä näkyi hyvin linja-automme. Porot olivat tosi ihania.

Teh: Marjo

PLUSSAT

- + Kuusangan sängyt + ruoka
- + koskenlasku
- + Kuusamon tropiikki
- + kameran halvat filmit
- + pullonpyöritys
- + karhunnennut
- + riippusilta
- + Ruka
- + Rolls
- + näkemäni porot
- + petoeläin keskus

MIINUKSET

- kauppojen kiinni meno aika
- "eräät" pojat
- villisikatarhan lemu
- opaskierrokset
- Ruka shop (kallista)
- mäkihyppytornin portaat
- Tiimarin liian lyhyt shoppailu aika
- kaurapuuro

Tyynellä oli lämmin sydän

Hoikan tiellä Mönkkölän kohdalla oli portti. Kuvassa vielä portin pylväät näkyvissä. Tyyne Zitting pyöräilemässä noin v. 1931. Kuvan omistaja Viljo Räsänen.

Ruuttulan emäntä Tyyne Maria Zitting o.s. Valjakka, oli syntynyt 22.12.1903, silloisen Mikkelin pitäjän Hirolan kylän Matiskalan talossa, kuoli 25.6.1981. Hän oli vihitty 11.6.1925 ja tullut maanviljelijä Martti Zittingin puolisoiksi Tuusjärvelle ja samalla Ruuttulan emännäksi. Toiminut kodinpiirissä perheen kasvattajana ja aineellisten sekä

henkisten arvojen antajana. Myöhemmin mummona ja isomummona, jolla oli lämmin sydän ja rakkaus lapsiin.

Pyhäkoulun opettajana hänet muistavat kaikki kyläläiset, jotka ovat nyt jo yli 60–80-vuotiaita. Tyyne toimi myöhemmin tarvittaessa myös opettajien sijaisena. Pyhäkoulun pitkäaikaisena opettajana ja esirukoilijana häntä tarvittiin erikoisesti sairaiden ja vanhusten edessä. Tyyne oli erittäin tervetullut vieras joka kotiin, oli se sitten suuri tai pieni.

Lähetystyössä ja monissa hengellisissä asioissa hänet muistetaan iloisena antajana, auttaen ja palvellen muita. Maatalousseuran ja maatalousnaisten monipuolinen tehtävänsä oli hänelle varsin tuttua. Isänmaan rakkaus ja velvollisuuden tunto korostuivat hänen toimiessa kolmessa sodassa maanpuolustustehtävissä, lottana, ym. tehtävissä tarpeen mukaan.

Tyyne Zittingin suonissa oli sykkinyt kuuma, hyvälaatuinen veri, jota hän oli luovuttanut yli 100 kertaa Veripalvelun kautta monelle tarvitsevalle tuiki tarpeeseen. Suomen Punaisen Ristin Veripalvelussa ym. toiminnassa vuosikymmenet toimineet vielä muistavat hänet kautta maan luotettavana auttajana ja iloisena ihmisenä. Hänellä oli paljon ystäviä.

Olli Zitting

□ Lähettän tämän valokuvan, jossa me tuusniemeläiset poseeraamme. Istumassa oikealta emäntä Annastiina Nissinen, konsulentti Veera Toivanen, rouva Auroora Pasanen, emäntä Hulda Tiilikainen ja loput meitä muita.

Marttojen retki v. 1918

Läksimme marttojen retkelle armon vuonna 1918 tai 1919. Lastauduimme kaikki meijerin pikku laivaan, jolla suuntasimme Kaaville. Siellä tutustuimme Niemen pappilaan ja muutamien talojen kasvimaihin. Yövyimme Kaavilla ja aamulla saimme mukaan marjat sieltäkin.

Kävelimme Juankoskelle. Siellä olivat meitä vastaan Säyneisen ja Varpaisjärven marjat. Oli myös valmis roikka syötäväksi omien voileipien kanssa.

Rouva Pirhonen näytteli tehtaan puutarhaa. Tehtaan silloisella junalla veivät Karjalankoskelle. Toiset yöpyivät laivalla, me tuusniemeläiset Taimi Vartiainen talossa.

Aamulla seilasimme laivalla Muuruvedelle. Matkatavarat jätettiin meijerin laiturille. Toiset jatkoivat syömään Haukiniemeen, me ruokailimme Sirp-

piilahdessa. Kyyditsivät järven yli Haukiniemeen. P. V. Heikkinen lähti kyytiin ja O. P. Zitting tuli vastaan. Näytteli omia viljelyksiään.

Vihdoinkin oltiin Muuruvedellä. Melko uuvuksissa. Majoituttiin kauppias Kekäläisen taloon. Siitä käsin käytiin mm. Kustilassa ja Nirkalassa. Lopuksi oli juhlat, joihin saapui myös hirviliitelaisia ja kuopiolaisia marttoja.

Jossain vaiheessa yhtyi joukkoomme konsulentti Hilja Nyberg, myöhemmin Väänänen. Siitten laivalla Kuopioon. Ohjelmassa Inkilän puutarhalla käynti ja tutustuminen Mallitaloon. Heinävesi laivalla palasimme Tuusniemen meijerinrantaan.

HILJA MIETTINEN

OEKEET IMMEISET!

Tulukeepa käämään ja kahtomaan, mittee tiällä oekeitten immeisten pitäjässä tehään!

Palavelu on niin hienoo ja tehokasta, että passooapa käävvä kauppoissa ja muissa palavelupaekoissa. Ilima on raekasta ja metät hoijettuja, kyllä kelepoo käyvvä marjassa tai kalassa. Talavella jääkiekkokaakalokkii on niin hyvin hoejettu ja hiihtolavut järjestetty, passooapa ulukoilla. Kyllä tiällä passoo olla!

Soittele vua aikaelemata rehvinumeroon!

Sonja Heikkinen
Etelä-Tuusniemi, kevät -99

Julkaistu Savon Sanomissa v. 1975.

*Toivotamme ystävillemme
ja tuttavillemme
Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta*

*Auvinen Pekka ja Eija
Auvinen Pentti ja Kirsti
Hartikainen Hannu ja Liisa
Hersio Olli-Pekka ja Tirkkonen-Hersio Asta
Holopainen Hannu ja Saarelainen Aija
Holopainen Valto ja Tuula
Huhtinen Kalervo ja Taija
Huumonen Pertti ja Raija
Immonen Vesa ja Ulla
Koistinen Lasse ja Marja
Lehto Olli ja Eine Irene
Miettinen Olli
Miettinen Seppo ja Seija
Mikkonen Pekka ja Ritva
Miskala Reino ja Maija
Nissinen Eerik ja Anni
Nykänen Rauno ja Mikkanen Tarja
Pirskanen Ilkka ja Arja
Puustinen Kari ja Tuula
Pääkkönen Raimo ja Pirkko
Ryynänen Onni ja Vieno
Siira Kauko ja Liisa
Smolander Teuvo ja Pirjo
Tahvanainen Petri ja Aija
Tiilikainen Markku
Varis Ahti ja Leena
Vartiainen Lauri ja Katri
Voutilainen Teuvo ja Reetta*

Tuemme tällä yhteisellä ilmoituksella Tuusniemen Joulun julkaisemista.

"Leijonaperheet"

Joulutervehdys

Maire ja Pekka Antikainen
Tuula ja Aimo Forsman
Kaarina ja Olavi Hakkarainen
Irma ja Seppo Hallman
Anneli ja Ari Hammar perheineen
Hilkka ja Lauri Happonen
Aili ja Unto Hirvonen
Aino-Marjatta ja Timo Holopainen
Riitta ja Eero Hämeen-Anttila
Saara ja Tahvo Hämäläinen perheineen
Kaisa Hyvärinen
Elina ja Heikki Jahkonen
Johanna Joukanen ja Leo Miettinen
Pirkko ja Esko Juntunen
Eeva-Riitta ja Eero Jäntti
Irma ja Kaarlo Kekäläinen
Tuulikki ja Veikko Keränen
Hilkka ja Erkki Kettunen
Marja-Leena ja Visa Koistinen perheineen
Anja ja Martti Kähkönen perheineen
Marja-Leena ja Arvo Lempinen

Anja ja Alpo Marku
Erja ja Pekka Martikainen
Liisa ja Erkki Mustonen
Marja-Leena Mäkelä
Pinolansalon Hilma Nissinen
Tuula ja Teuvo Nissinen perheineen
Pirjo ja Jarmo Nuorento
Tuula Patriikka ja Simo Korhonen
Elsa Piironen
Hilkka ja Antti Pitkänen
Annikki Poutiainen
Savetar, Minna ja Paavo Rajamo
Eeva ja Raimo Savolainen
Airi ja Unto Siili
Hellin ja Aimo Smolander
Elli ja Juho Taskinen
Anja ja Viljo Tikkanen
Taimi Turunen
Eeva ja Erkki Tuunainen
Tuula ja Kalervo Vartiainen
Anna-Liisa Happonen

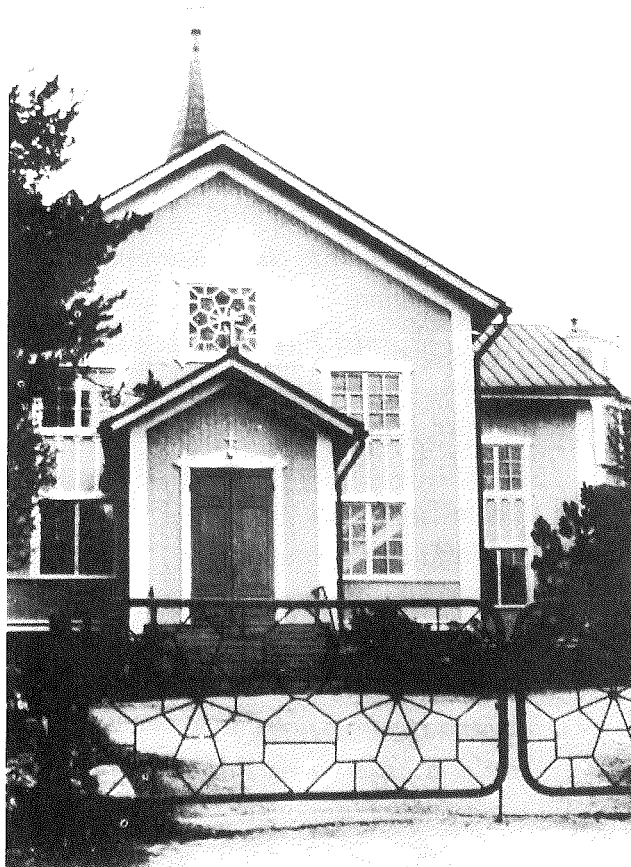

HYVÄÄ JOULUA JA ONNELLISTA UUTTA VUOTTA

Tuusniemen kunta

Puh. (017) 689 041

Kotisivut internetissä <http://www.tuusniemi.fi>

**TUUSNIEMEN SEURAKUNTA
TOIVOTTAA**

Joulun iloa

TERVETULOA TAAS
JOULUKIRKKOON

osallistumaan yhteiseen
iloomme!

"MEILLE ON SYNTYNYT
VAPAHTAJA"

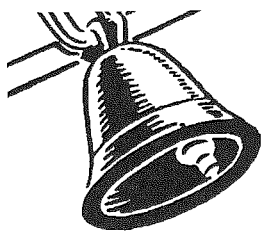

1900-2000

"On järven aalto jäänyt - mutta kesä tulee..."

*Kiitämme Teitä kaikki asiakkaamme ja
yhteistyökumppanimme menneestä vuosituhannesta.
Olette olleet tosi mukavia.
Toivotamme samalla Hyvää ja Iloista Joulua!*

MAASEUTUTOIMISTON VÄKI
Helena, Marjatta, Pirjo ja Valto

TURVALLISTA JOULUA

 LÄHIVAKUUTUS

Poikkitie 2, TUUSNIEMI
Puh. 661 921

OLEMME ITSENÄINEN TUUSNIEMELÄINEN V. 1910 PERUSTETTU YRITYS.
KAIKKI MAKSU- JA KORVAUSPÄÄTÖKSET TEHDÄÄN TUUSNIEMELLÄ.
ME KAIKKI EDISTÄMME PAIKALLISTEN PALVELUIDEN SÄILYTTÄMISTÄ.

*Kiitämme Tuusniemen kuntaa,
jäseniämme, toisia kunnallisia
ammattijärjestöjä ja kaikkia
kuntalaisia hyvästä yhteistyöstä.
Toivotamme Hyvää Joulua
ja Onnellista Uutta Vuotta!*

KOILLIS-SAVON VIRAN- JA
TOIMENHALTIJAT RY.

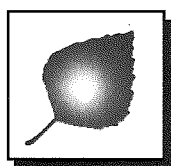
KVL
KUNTALAISEN PARHAAKSI

KUNNALLISVIRAKAMIESLIITTO KVL -
KOMMUNALTJÄNSTEMANNAFÖRBUNDET KTF ry.

Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta
TUUSNIEMEN APTEEKKI Puhelin 661 228

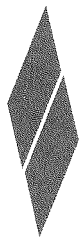

*Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta*

Tuusniemen Osuuspankki

aidosti lähellä ihmistä

*On asioita, joita ei aina
edes tule huomanneeksi.*

*Kuten Terveys, Aika, Vapauskin.
Ja asioita, joita ei tarvitsekaan huomata*

kuten Sähkö.

Oikein Rauhallista Joulua

*ja Onnellista
Uutta Vuotta 2000*

Pohjois-Karjalan Sähkö Oy
Tuusniemi (013-2663 345)

hojo hojo...

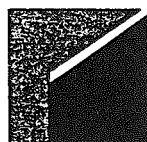
Tuusniemi
Puh. (017) 661 555

*Savo-Karjalan monipuolinen
viihdekeskus palvelee
Teitä huippuartistien
tahdittamilla tansseilla
sekä järjestää pikkujouluja,
häitä yms. juhlia.*

VUODEN ALIHANKKIJJA 1997

**OLEMME TÄYDEN PALVELUN
METALLIKONEPAJA, JOKA
MUOKKAA MATERIAALIN
LEVYSTÄ LOPPUTUOTTEEKSI.**

***Kutsu kumppaniksi osaava
ja luotettava alihankkija.***

**PAAKKILAN
KONEPAJA OY**

71240 PAAKKILA
Puh. (017) 664 5511, fax (017) 664 5530
E-mail paakkilan.konepaja@finhost.fi

*Hyvää Joulua
ja
Onnellista Uutta Vuotta*

**KONEURAKOITSIJAA
ESKO RÄSÄNEN**

TUUSJÄRVI, SUURIJÄRVENTIE 140
PUH. 631 252, 049 373 575

**TUUSNIEMEN
LÄMPÖ JA VESI OY**

LVI -ASENNUS
Aimo Poutiainen

Peltotie 1, 71200 TUUSNIEMI
Puh. 0400 372 254

SHELL-HUOLTO-KAHVIO

Aukioloajat: Ma-Pe klo 6.30-21.00
La klo 7.00-19.00
Su klo 9.00-21.00

AUTOTARVIKKEET • HUOLLOT • KAHVIO • MATKAHUOLTO • ON LINE

TUUSNIEMEN ASEMAHUOLTO OY

Puh. 661 154

Hyvää Joulua

ja

Onnellista Uutta Vuotta

TUUSNIEMEN SORA OY

Keskitie 30
71200 TUUSNIEMI
P. (017) 661 114, 661 963
auto 0400 374 616

Puhtaudesta puheenollen...

Palvelemme teitä kahdessa pesulassamme entistä paremmin. Käytössämme on nykyisin yli 400 m² pesutilaa muutettuumme Outokummussa 6/98 omiin tiloihin ja aloitettuumme Tuusniemellä pesulatoiminnan jälleen uudestaan 1/98.

- ☆ Valko- ja kirjopesut
- ☆ Mattopesut
- ☆ Suojavaatepesut
- ☆ Korjauspalvelu
- ☆ Kuljetukset
- ☆ Uutuutena itsepalvelupesut
(vain Tuusniemellä). Kysy
lisää edullisesta vaihtoehdosta!
- ☆ Hotelli- ja laitospesut
- ☆ Pöytäliinojen vuokraus
- ☆ Välitämme myös kemialliset- ja
nahkapesut
- ☆ Myymme vaatepesujauheet ja
viimeistelyaineet tiivisteinä
edullisesti
- ☆ Nyt myös Softcare -puhdistus- ja
hoitoaineet nahalle, puulle ja
muille tekstiileille

PUHTAUDEN JA PAREMMAN PALVELUN PUOLESTA

LAATUPYYKKÄRIT KY

Meijeritie 16
71200 TUUSNIEMI
Avoinna ma-to 9-17, pe 8-16
Puh. (017) 661 777

Asevelitie 6
83500 OUTOKUMPU
Avoinna ma-pe 7-17
Puh./fax (013) 554 945

*Hyvää Joulua
ja
Onnellista Uutta Vuotta*

UPM -KYMMENE METSÄ

*Hyvää Joulua
ja
Onnellista Uutta Vuotta*

**METSÄKONEURAKOINTI
VOUTILAINEN OY**

Varaslahdentie 1, 40800 VAAJAKOSKI
Puh. (014) 334 2300, fax (014) 262 478

Sepäntie, 71200 TUUSNIEMI
Puh. (017) 661 608, fax (017) 661 606

Kellolahdentie 21, 70460 KUOPIO
Puh. (017) 264 5300, fax (017) 264 5309

*Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta*

**KONEKORJAAMO
A. KARTTUNEN**

Luostaritie 2404
Puh. (017) 633 141, 0400 421 823

**PIVARI
PUB**

Poikkitie 2, 71200 TUUSNIEMI
Puh. (017) 661 488

- Hyvät perhe- tai normaalikokoiset pizzat mukaan tai paikalla syötynä. Soita, tilaa ja nouda.
- Arkisin edullista kotiruokaa
- Keskiolutoikeudet
- Siiderit, lonkerot

Avoinna: ma-la 9-22, su 10-22

*Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta*

ITÄ-SUOMEN TAIMI OY

TUUSJÄRVEN TAIMITARHA
71210 TUUSJÄRVI
Puh. (017) 631 142, (017) 631 164
Fax (017) 631 115

KUORMA-AUTOKULJETUKSET

- ★ lietesäiliöllä
- ★ vaihtolavalla
- ★ jätetäpaperinkeräys
- ★ jätetäpakkaajalla
- ★ puhdasvesisäiliöllä
- ★ jätetäastiamyynti

**Kuljetusliike
HANNU TERVO KY**

Koivupiha, 71200 TUUSNIEMI

Puh.
(017) 661 912 / Tervo Hannu
(017) 661 128 / Tirkkonen Eino
049 273 204 / maitoauto
0400 272 393 / jäteauto

Hierontapiste MT

- hieronta
- urheiluhieronta
- painovoimavenytys
- kuntoilu; kuntosaliohjelmat sopimuksen mukaan

Martti Tirkkonen koulutettu, rekisteröity
hieroja, kuntosaliohjaaja

Puh. 661 323, 633 181, 040 582 1957

Vieraileva konsultti **Jukka Pitkänen**,
kuntotohittaja-urheiluhieroja

**Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta**
Tuusniemen Peltityö
71240 PAAKKILA, puh. 0400 379 204

KOTI- JA SIIVOUSPALVELU
BELOV
Puh. 0500 836 780

*Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta*
K-Kauppa Kokkarinen Oy
71280 KOSULA

 **VESIJOHTOLIIKE
PUTKIVELJET**
Holopainen Ky
Meijeritie, 71200 TUUSNIEMI, puh. (017) 661 959

Riitta Närvänen
Diplomikosmetologi
Keskitie 11, 71200 Tuusniemi
Puh. (017) 661 058
Kasvo-, käsi- ja jalkahoidot,
meikkaus, kestopärit, korvienreijitys,
hieronta ja hoitotuotteita.

*Joe Blasco
Helen Pietrulla
Isabelle Lancray
Isadora
MATIS
Laufwunder
Gehwol*

**Rauhallista Joulua ja
hyvää uutta vuotta!**
Semin Pojat Oy

Hyvää Joulua! *Onnellista Uutta Vuotta!*
Loma Jussila
Susijärvi, 71200 Tuusniemi, puh. (017) 637 146
Arja ja Pentti Kekäläinen

Hyvää Joulua
HIERONTAPALVELU
Heikki Oksman
71200 TUUSNIEMI
Puh. (017) 660 007, 040 538 5702

111METSÄLIITTO

Kiitos kuluneesta vuodesta sekä
Hyvää Joulua ja
Onnellista uutta vuotta 2000

**Rauhallista Joulua ja
Hyvää alkavaa vuosituhatta
toivottaa**

 KUKKA-, HAUTAUS- JA PITOPALVELU
KUKKA-TUPA
TUUSNIEMI
017-661610, 0400-879611

*HYVÄÄ JOULUA JA
ONNELLISTA UUTTA VUOTTA*

AUTOKORJAAMO
T:MI KALEVI MIETTINEN
Mustolantie 3, 71200 Tuusniemi
Puh. (017) 661 167
Matkapuh. 050 517 8442

TUUSNIEMEN TILITOIMISTO
VARPU KORHONEN
Pankinkulma, Tuusniemi, puh. 661 157
Kirjanpidot ja tilinpäätökset,
veroilmoitukset, verovalitukset ja asiakirjat.

TUUSNIEMEN
SAIRAANKULJETUS OY
Hätäkeskus 112
Autoon 049 277 300

**TUUS-
SÄHKÖ KY**

**Sähköurakointia
Sähkötarvikemyynti**

Tuusniemi, puh. (017) 661 077

Tuoreus. Laatu. Oikea hinta. Ja lisäksi BONUS

S MARKET

TUUSNIEMI Puhelin 661 561

Paikkakunnan edullisin ostopaikka.

Avoinna ma-pe 8.00-21.00
la 8.00-18.00

**ELCOSTBLANO KY
Heikki Korhonen**

Rinnetie 2, 71200 TUUSNIEMI
Puh. (017) 660 123, auto 0400 671 020,
fax (017) 661 474

- Sähkösuunnittelu
- Sähköurakointi
- Rakennusvälinevuokraus

AGRI MARKET

MYYMÄLÄ

TUUSNIEMI

puh. (017) 661 010, fax (017) 661 440

*Tuusniemen
parturi- ja kampaamopalvelut*

Parturi-Kampaamo Eeva
Keskitie 25
puh. 661 314

Parturi-Kampaamo Lissu
Keskitie 26
puh. 661 816

Parturi-Kampaamo Marjaana
Keskitie 11
puh. 660 010

Parturi-Kampaamo Pirjo Miettinen
Keskitie 13
puh. 661 790

Kampaamo Pirkko Pääkkönen
Poikkitie
puh. 661 051

Toivotamme asiakkaillemme
Hyvää Joulua ja Onnea vuodelle 2000

Kiitämme kuluneesta vuodesta.
Toivotamme Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta!

**Traktoriurakointi
Eero Smolander**

Susijärvi, 71240 Paakkila
Puh. 049 275 526, 049 678 112
(017) 637 142, 637 172

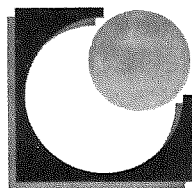
- Tienreunojen niittoa

- Teiden lanausta

- Mullan ajoa

- Louhintaa

- Lumitöitä ym.

METALPOINT

FIN-71200 TUUSNIEMI
Puh. (017) 660 220

- **Kenttäsahausta**
- **Sahatavaraa**
- **Traktorikuljetuksia**

**PEKKA
KOPONEN**

RUSKILA, Halkolahti
Puh. (017) 639 106
Auto 049 379 703

Hyvää Joulua
ja
Onnellista Uutta Vuotta!

**TUUSNIEMEN
METSÄNHOITOYHDISTYS**
PL 9, 71201 TUUSNIEMI
Puh. (017) 661 142, fax (017) 660 102

HYVÄÄ JOULUA JA
ONNELLISTA UUTTA VUOTTA

**KAIVINKONEURAKOITSIJAA
ESKO HOLOPAINEN**

Puh. (017) 721 710 ja 049 376 761, 0400 295 883

STORA ENSO

*KIITÄMME KULUNEESTA VUODESTA
JA TOIVOTAMME HYVÄÄ JOULUA
SEKÄ ONNELLISTA UUTTA VUOTTA*

STORA ENSO OYJ METSÄ
PUH. 0204 6 47703

*Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta*

**LIIKENTEENHARJOITTAJA
TAUNO SOININEN**

Puh. (017) 661 277,
autopuh. 049 372 278, 050 557 9756

HEISKASEN KOTILEIPOMO

PIRJO HEISKANEN

71280 KOSULA, PUH. (017) 633 203, 0400 298 229

TUOTTEITAMME

- Ruokaleivät
- Kahvileivät
- ym. leivonnaiset

TUOTTEITAMME MYY

- Leipomomyymälä
- S-Market Tuusniemi
- Teboil-Tuusniemi

SOITTA TILAUSSI
Myös olutta
mukaan!

KUVA-, KORU- JA KELLOLIIKE

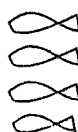
KOPPA OY

Keskitie 23, 71200 Tuusniemi
Puh. (017) 661 894, 040 570 0893

- **MÖKKILOMAT**
- **OHJELMAPALVELUT**

**HOTTI
-TUVAT**

Marja & Lasse Koistinen
Kojanlahti
71280 KOSULA

☎ (017) 630 527
0400 825 514

P I I R O S E N

71200 Tuusniemi, puh. (017) 661 212, 661 525

*Kiitämme kuluneesta vuodesta ja toivotamme
kaikille asiakkaillemme
Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta*

KK
MARKET
PIHLAJA

TUUSNIEMI, PUH. 661 204
Ark. klo 8.00–20, la 8.00–18

Suoritamme:

– vuokrahöyläystä ja -kuivausta

Myymme:

– saha- ja höylätavaroita
– esim. paneelit, listat ympärihöylätyt
– sekä takuukuivatut lattiapontit

Tarvittaessa myös kuljetuspalvelua.

PUUTAVARALIIKE
TAUNO RÄSÄNEN OY

71200 Tuusniemi, puh. 661 118

TEBOIL

TUUSNIEMI

*Kiitämme kuluneesta vuodesta
ja toivotamme
Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta*

Nykyaikaista huoltamopalvelua.

Tervetuloa
TB-HUOLTO MIETTINEN OY

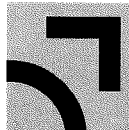
Puh. 661 005, 0400 573 815

**Hyvää Joulua ja
Onnea Vuodelle 2000**

JUOJÄRVEN METSÄ OY

KARI PUUSTINEN

puh. (017) 661 184, 040 501 0952
fax (017) 661 885

RAUTIA

RAUTA & MAATALOUS

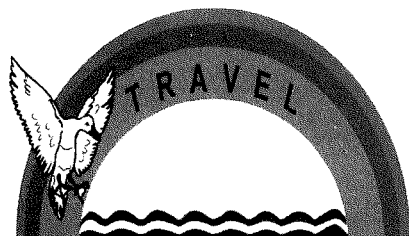
PENTTI AUVINEN

Keskitie 12, 71200 TUUSNIEMI

Puh. (017) 661 214

Avoimena: ma-pe 8.30–17.00
la 9.00–13.00

TERVETULOA!

OHTAANSALMI

TRAVEL OHTAANSALMI

Puh. (017) 637 115

Fax (017) 637 181

*Tuusniemen
Kuntoutus*

ASTA TIRKKONEN-HERSIO
FYSIOTERAPEUTTI • VODDER-LYMFATERAPEUTTI
OLLI-PEKKA HERSIO
URHEILUHIEROJA

• FYSIOTERAPIA	• LÄÄKÄRINVASTAANOTTO
• LYMFATERAPIA	• NIVELKÄSITTELYT
• HIERONTA	• KUPPAUS
• URHEILUHIERONTA	• SOLARIUM

TIEDUSTELUT JA AJANVARAUKSET

(017) 661 756

